

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3
1.1 AANLEIDING EN DOEL	3
1.2 INTERBESTUURLIJK TOEZICHT PROVINCIE, WABO-DOMEINEN	3
1.3 LEESWIJZER	3
2. ACTUELE ONTWIKKELINGEN EN SPEERPUNTEN	4
2.1 OMGEVINGSWET EN WET KWALITEITSBORGING VOOR HET BOUWEN	4
2.2 BETOGINGEN	4
2.3 ONDERMIJNING	4
2.4 PERSONEN MET ONBEGREPEN GEDRAG EN PERSONEN ZONDER VERBLIJFPLAATS	4
2.5 VEILIGE PUBLIEKE TAAK	5
2.6 AFVAL	6
3. INTEGRALE SAMENWERKING	7
3.1 TOEZICHTSMODEL BINNENSTAD	7
3.2 SAMENWERKING ROND EVENEMENTEN	8
3.3 INTEGRALE AANPAK ONDERMIJNING	8
3.4 VLIETZONE	9
3.5 STIMULEREND TOEZICHT ENERGIEBESPARING BIJ BEDRIJVEN	9
3.6 KVO (KEURMERK VEILIG ONDERNEMEN)	9
4. WABO-DOMEINEN	11
4.1 BOUWTOEZICHT	11
4.2 BRANDVEILIGHEID	12
4.3 INRICHTINGGEBONDEN MILIEUTOEZICHT	14
4.4 ASBEST EN BODEM	17
4.5 BESTUURSRECHTELIJKE HANDHAVING EN OVERLASTMELDINGEN	19
5. FYSIEKE OPENBARE RUIMTE, BIJZONDERE WETTEN EN VEILIGHEID	22
5.1 FYSIEKE OPENBARE RUIMTE	22
5.2 BIJZONDERE WETTEN	26
5.3 VEILIGHEID	28

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Op 31 maart 2014 heeft de gemeenteraad de Kadernota Handhaving, Fysieke leefomgeving en veiligheid (hierna: Kadernota) vastgesteld. Vanuit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is het verplicht te beschikken over een afgestemd handhavingsbeleid (Kadernota) en een jaarlijks vastgesteld uitvoeringsprogramma (HUP) en jaarverslag. Voor de fysieke leefomgeving en veiligheid werken we vanaf 2015 met één integraal uitvoeringsprogramma.

Doel van het jaarverslag is om inzicht te geven in wat er is gedaan aan toezicht en handhaving en welke effecten dit heeft gehad op het naleefgedrag.

1.2 INTERBESTUURLIJK TOEZICHT PROVINCIE, WABO-DOMEINEN

De Provincie Fryslân controleert hoe uitvoering wordt gegeven aan de wettelijke taak conform het Besluit omgevingsrecht (Bor). Op 18 september 2023 heeft in het kader van het interbestuurlijk toezicht een overleg Themaonderzoek Omgevingsrecht-gemeente Leeuwarden plaatsgevonden. Bij dit gesprek was ook de provinciaal coördinator interbestuurlijk toezicht aanwezig. In dit gesprek hebben wij onder andere aangegeven dat overeenkomstig de Omgevingswet een nieuwe Uitvoerings- en Handhavingsstrategie wordt opgesteld en dat deze ter consultatie wordt aangeboden aan onze uitvoerings- en ketenpartners. Deze nieuwe Uitvoerings- en Handhavingsstrategie is vastgesteld op 21 november 2023.

Ten aanzien van de Kwaliteitscriteria voor de VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) concludeert de provincie dat Leeuwarden over de hele linie (minimaal) voldoende scoort. Er zijn 1 of 2 onderdelen (constructieve veiligheid en bouwfysica) waar wat krappere wordt gescoord, maar deze twee onderdelen zullen met de invoering van de Wet Kwaliteitsborging Bouw verschuiven of verdwijnen.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 staan de belangrijkste ontwikkelingen die van invloed zijn geweest op de uitvoering van het HUP 2023. Hoofdstuk 3 gaat over integrale samenwerking tussen de verschillende handhavingsdomeinen. Daarna worden in hoofdstuk 4 de evaluatieresultaten van Wabo en bodem behandeld. In hoofdstuk 5 staan de uitvoeringsresultaten van Fysieke openbare ruimte, Bijzondere wetten en Veiligheid.

2. ACTUELE ONTWIKKELINGEN EN SPEERPUNTEN

In 2023 hebben diverse ontwikkelingen invloed gehad op de uitvoering van het handhavings-uitvoeringsprogramma. De belangrijkste worden in dit hoofdstuk benoemd.

2.1 OMGEVINGSWET EN WET KWALITEITSBORGING VOOR HET BOUWEN

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De gemeentelijke organisatie bereidt zich al jaren voor op de invoering van deze wet. In de Algemene plaatselijke verordening van de gemeente Leeuwarden en andere regelingen staan regels die gaan over de openbare ruimte. Een deel van de regels zal op den duur worden opgenomen in het omgevingsplan. Dit betekent ook dat de integraal handhavers van eenheid Handhaving Veiligheidsdomein in de toekomst mogelijk handhavend gaan optreden op grond van de Omgevingswet. In 2023 is het overleg met de projectgroep Omgevingswet gestart om in beeld te brengen over welke taken het gaat en wat nodig is om deze nieuwe taken goed te kunnen uitvoeren.

2.2 BETOGINGEN

In het jaar 2023 heeft wederom een groot aantal betogingen plaatsgevonden, waaronder diverse boerenacties, acties van extinction rebellion en in het najaar meerdere Pro-Palestina betogingen. Om een goed en ordentelijk verloop te kunnen waarborgen is de nodige capaciteit vrijgemaakt. Dit heeft veel inzet van de organisatie en ketenpartners gevraagd. Bij betogingen wordt integraal samengewerkt tussen gemeente, hulpverleners en in de meeste gevallen ook met de organisator van de betoging. Doel van de samenwerking is het waarborgen van de veiligheid, crowdmanagement en crowdcontrol.

2.3 ONDERMIJNING

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is een landelijke, regionale en lokale prioriteit. Ook in Leeuwarden is de aanpak van ondermijning geprioriteerd. Voor de uitvoering van de aanpak van ondermijning wordt steeds meer een beroep gedaan op de handhavers van de verschillende domeinen.

De handhavers hebben een belangrijke rol in het herkennen van signalen van ondermijning (hennepplantages, milieucriminaliteit, ongebruikelijk bezit, verdachte bedrijven, etc.). Zij zijn immers vaak op straat, bezoeken (bedrijfs)locaties en zien als geen ander patronen in afwijkend gedrag of situaties. Daarnaast leveren de handhavers een actieve bijdrage bij integrale controles.

Een uitgebreide beschrijving van de ontwikkelingen op het gebied van ondermijning en de activiteiten die op dit gebied zijn uitgevoerd staan beschreven in hoofdstuk 3 (3.3).

2.4 PERSONEN MET ONBEGREPEN GEDRAG EN PERSONEN ZONDER VERBLIJFPLAATS

Personen met een psychiatrische aandoening, verslaving en/of andere gedragsproblematiek kunnen soms de grip op het leven (tijdelijk) kwijtraken. Zij vertonen dan verward of onbegrepen gedrag. Dat kan leiden tot ongemak of gevoelens van onveiligheid bij omstanders of omwonenden en kan leiden tot incidenten. In 2023 zagen we een groeiend aantal personen met onbegrepen gedrag op straat en een toename van meldingen hierover.

Ook het aantal personen zonder vaste woon- of verblijfplaats neemt toe. In de openbare ruimte treffen wij deze personen steeds vaker aan, zoals in Froskepôlle, het Leeuwarder Bos en de wateren van Leeuwarden. De afgelopen jaren zien we met name een toename van verblijf op het water. Dit vraagt steeds meer inzet van handhaving en politie.

Naast het inzetten op het voorkomen dan wel beheersbaar maken van een situatie en het beëindigen van overtredingen, wordt door de eenheid Handhaving ingezet op hulpverlening. Al een aantal jaren is er een goede samenwerking met diverse hulpverleningsinstellingen. Er is een goede samenwerking met het ACT-team Leeuwarden (Assertive Community Treatment). Dit team bestaat uit een bundeling van medewerkers van GGZ Friesland, Wender en VNN (Verslavingszorg Noord Nederland). Met bemoeizorg en intensieve ambulante behandeling zet het team zich in voor deze (zwakke) groep in de samenleving.

Wanneer Handhaving dak- en thuislozen aantreft in een geïmproviseerd onderkomen, dan tracht zij eerst (in de gevallen dat het toelaatbaar is) het ACT-team in te schakelen voordat handhavend wordt opgetreden. Door een pas op de plaats te maken, wordt de gelegenheid geboden om het hulpverleningstraject op te starten.

2.5 VEILIGE PUBLIEKE TAAK

Agressie tegen medewerkers die een publieke taak uitvoeren is onacceptabel. Toch komt geweld, belediging en bedreiging van medewerkers van de gemeente regelmatig voor. Het ongenoegen en de verharding in de samenleving heeft zich voortgezet in de vorm van meer overlast, agressie en uitgaansgeweld. Ook medewerkers van de eenheid Handhaving hebben hiermee te maken. In 2023 is 87 keer melding gedaan van agressief gedrag tegen handhavers. Het afgelopen jaar hebben integraal handhavers 8 keer fysiek geweld geïncasseerd. Gelukkig heeft dit in geen van de gevallen geleid tot lichamelijk letsel. In 42 gevallen is een verdachte aangehouden, afgevoerd naar het politiebureau en voorgeleid aan de hulpofficier van justitie. In bijna alle gevallen dat een boa een aanhouding heeft verricht, zijn handboeien gebruikt. De ervaring leert dat handhavers verbaal geweld niet altijd melden. Daarom blijven wij binnen de eenheid Handhaving aandacht vragen voor het melden van geweld, want geen enkele vorm van geweld wordt door ons getolereerd.

Om de weerbaarheid en geweldsbeheersing van de handhavers op peil te houden of te vergroten, volgen de medewerkers 4 keer per jaar Regeling Toetsing Geweldsbeheersing training (RTGB). Zij worden periodiek getoetst op theoretische kennis en het toepassen van geweld. Ook in 2023 hebben de boa's deze trainingen gevolgd en met goed gevolg afgerond.

Het bedrijfsopvangteam (BOT) wordt al enkele jaren ingezet wanneer collega's zijn betrokken bij incidenten. Bij het BOT kan een medewerker zijn verhaal doen en terecht voor een luisterend oor. Het BOT schakelt professionele hulp in als dit gewenst of noodzakelijk is. In het jaar 2023 hebben er een aantal incidenten plaatsgevonden waarbij het BOT is ingezet.

Aantal geregistreerde meldingen en aanhoudingen	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Melding (toepassen/incasseren) geweld, belediging, bedreiging	46	34	54	69	48	45	59	59	87
Aanhouding verdachte en voorgeleiding aan een hulpofficier van justitie	31	16	20	33	20	25	32	24	42

Bodycam

Het handhaven van de geldende norm wordt niet door iedereen als vanzelfsprekend beschouwd. In sommige gevallen kan een situatie escaleren. In de loop van december 2020 zijn boa's in Leeuwarden uitgerust met bodycams. Wanneer een situatie dreigt te escaleren of escaleert, kan de bodycam worden ingeschakeld. De situatie wordt dan in beeld en geluid vastgelegd. Hier gaat een de-escalerende werking vanuit en draagt hiermee bij aan de veiligheid van boa's. Alleen wanneer een bodycam registratie wordt gebruikt in een strafrechtelijke procedure worden de beelden bewaard. In 2023 heeft dit laatste zich niet voorgedaan.

Wapenstok

Leeuwarden heeft in 2021 meegedaan aan de pilot 'korte wapenstok boa'. Een deel van de boa's heeft voor de duur van anderhalf jaar een wapenstok gedragen. Halverwege 2022 is deze pilot geëindigd en hebben de boa's de wapenstok ingeleverd. De evaluatie van de pilot heeft er toe geleid dat de wapenstok onder voorwaarden kan worden toegevoegd aan de uitrusting van een boa. Dit kan wanneer het in redelijkheid te verwachten is dat een boa bij de vervulling van zijn functie met geweld of dreiging met geweld wordt geconfronteerd én wordt voldaan aan specifieke opleidingseisen. In 2023 is de aanvraag van Leeuwarden voor de wapenstok toegekend en is deze - nadat hier extra training voor is gegeven - begin 2024 weer toegevoegd aan de uitrusting van de boa.

2.6 Afval

In 2023 zijn we gestart met het bestuursrechtelijk handhaven van bijzet van huishoudelijke afval en dumpingen. Tot 2023 werd hier enkel strafrechtelijk op gehandhaafd. Hiervoor is gekozen omdat met bestuurlijke handhaving adequater kan worden opgetreden tegen deze overtredingen. De inzet is gericht op het terugdringen van bijzet en dump van huisvuil.

Er wordt ingezet op hotspots. Hotspots zijn locaties waar regelmatig illegale bijzet plaatsvindt. Daarnaast worden locaties gecontroleerd op basis van meldingen en eigen waarneming.

In 2023 is 1248 keer een besluit last onder bestuursdwang opgelegd met betrekking tot illegale bijzet van huishoudelijk afval. Er is 272 keer bezwaar aangetekend en 1 beroep ingesteld bij de rechtbank. Deze aanpak wordt betrokken in de evaluatie van het Goed Terecht In Leeuwarden.

3. INTEGRALE SAMENWERKING

Doorlopend wordt bij toezicht en handhaving met andere organisaties samengewerkt. Zo is er het coördinatieteam handhaving, waar vertegenwoordigers van de diverse handavingsdisciplines, het MOL (Meldpunt overlast) en de politie samenwerken en acties afstemmen. Ook wordt intensief samengewerkt met politie en particuliere beveiliging binnen het Toezichtmodel binnenstad.

In de aanpak van jeugdoverlast zijn partijen nauw met elkaar opgetrokken. Dit in de vorm van de overlegtafel 'Taskforce Jeugdoverlast'. De Taskforce bestaat o.a. uit Juridische en Veiligheidszaken (JVZ), Handhaving (waaronder de straatcoaches), collega's van de afdelingen Jeugd en Onderwijs, Meldpunt Overlast Leeuwarden (MOL), politie en ambulant jongerenwerk. Deze partijen bepalen gezamenlijk welke inzet wordt gepleegd. Ook wordt vanuit de Taskforce voor elke problematische jeugdgroep een plan van aanpak gemaakt en worden individuele trajecten gestart.

Daarnaast wordt nauw samengewerkt in het project Preventie met Gezag in het voorkomen en aanpakken van de ondermijnende jeugdcriminaliteit. Vanuit het zogenoemde MultiTeam worden gezamenlijk preventieve en repressieve acties georganiseerd. Deze samenwerking heeft in 2023 meer gestalte gekregen en is geïntensiveerd.

Met betrekking tot de horeca wordt er veel samengewerkt tussen de sector JVZ, de eenheid Handhaving, het team Toezicht en Advies, bouwen en milieu en de politie.

Voor wat betreft het toezicht op inrichtingen en bodem wordt er samengewerkt door gemeente en FUMO en waar nodig ook andere ketenpartners zoals politie, Veiligheidsregio Fryslân (VRF) en Wetterskip Fryslân. Zo wordt er bijvoorbeeld gezamenlijk opgetreden tegen het overtreden van de voorschriften die van toepassing zijn op de opslag en verkoop van consumentenvuurwerk.

3.1 TOEZICHTSMODEL BINNENSTAD

Het Toezichtmodel Binnenstad betreft een samenwerking tussen politie, JVZ, Handhaving, straatcoaches, openbaar vervoersbedrijven vanuit het stationsgebied en (particuliere winkel-)beveiligingsorganisaties. Het Toezichtmodel is van toepassing op de binnenstad van Leeuwarden (gebied binnen de stadsgrachten) inclusief het stationsgebied, het Vliet en de Schrans. De genoemde partijen staan nauw in verbinding met elkaar. Zo wordt informatie gedeeld rondom overlastgevende personen of groepen, zodat hierop integraal kan worden ingezet. Gedurende het jaar 2023 is het Toezichtmodel, net zoals eerdere jaren, de constante factor geweest ten aanzien van surveillance in de binnenstad.

Naast de reguliere werkzaamheden, als het gaat om overlastgevende personen, jeugdoverlast en verkeersexcessen, zijn in 2023 ook diverse gezamenlijke controles en acties gehouden op overlast, drugs en/of wapens en verkeersovertredingen.

De gezamenlijke inzet binnen het Toezichtmodel heeft geleid tot 163 aanhoudingen waarbij integraal handhavers betrokken waren. Deze aanhoudingen staan los van de aanhoudingen die staan vermeld in de tabel bij 2.5, omdat de integraal handhavers de aanhoudingen in de tabel zelfstandig hebben uitgevoerd. Er zijn 37 gebiedsverboden uitgereikt aan personen die zich herhaaldelijk hinderlijk gedroegen in de binnenstad. Op basis van gezamenlijke bevindingen van politie en handhaving is 6 keer een last onder dwangsom opgelegd aan drugsdealers. Ook is meerdere keren afstand gedaan van wapens (messen en andere steekwapens die aangetroffen werden tijdens veiligheidsfouilleringen), drugs en aangetroffen inbrekerswerktuig. Omdat deze cijfers pas vanaf medio 2023 worden bijgehouden, is de verwachting dat dit cijfer in 2024 hoger zal uitvallen.

Gezamenlijke acties

Binnen het Toezichtmodel zijn meerdere gezamenlijks controles gehouden. Twee keer in het stationsgebied, twee keer een drugsoverlastactie in de binnenstad rond de Weaze en één actie gericht op preventief fouilleren. Preventief fouilleren is een exclusieve bevoegdheid van de politie. Handhavers hebben hierbij ondersteunende werkzaamheden verricht.

Prinsentuin

Ook de inzet in de Prinsentuin (geluidsoverlast, fietsen in voetgangersgebied, alcoholgebruik, vernieling etc) valt onder het Toezichtmodel. De Prinsentuin is de laatste jaren bij zonnig weer een gebied waar veel bezoekers naartoe trekken. Het is een echt stadspark geworden en heeft door de jaren heen een andere gebruiksfunctie gekregen. Dat heeft er ook toe geleid dat er sprake is van meer overlast en

overlastmeldingen. Samen met politie -waarbij politie vooral de late avond- en nachtelijk uren voor haar rekening nam- is inzet gepleegd op verschillende vormen van overlast. Dat heeft geleid tot meer dan 150 bekeuringen, waarvan het overgrote deel is uitgeschreven voor alcohol drinken/geopend hebben en fietsen in voetgangersgebied.

Net zoals in 2022 is ook in 2023 vroegtijdig begonnen met aanspreken en waarschuwen, zijn huisregels bij de ingang van de Prinsentuin opgehangen en hebben politie en handhaving uitvoeringsafspraken gemaakt met als doel voorkomen dat er (te veel) overlast wordt ondervonden.

3.2 SAMENWERKING ROND EVENEMENTEN

In de gemeente worden veel evenementen georganiseerd, variërend van relatief kleine wijkactiviteiten tot grote evenementen met landelijke uitstraling en (tien-)duizenden bezoekers. De diversiteit en de groei van het aantal evenementen vraagt om een integrale benadering. Door vroegtijdig samen te werken, zetten we in op het voorkomen van incidenten.

Voor de grotere evenementen vergen veel inzet van de betrokken sectoren (JVZ, Gebiedszaken, Economie en Bedrijfsvoering, Publieke Dienstverlening, Duurzame Omgevingskwaliteit, Inrichting en Beheer Buitenruimte en Handhaving Veiligheidsdomein).

Om evenementen zo veilig en feestelijk mogelijk te laten verlopen wordt gekeken naar veel aspecten, zoals het monitoren van publiekstromen, verstrekken en/of wederverstrekking van alcohol aan minderjarigen, controle op- en afbouw, constructieve veiligheid podia, brandveilig gebruik, geluid, ecologie, afval en verkeer.

In 2023 is veel inzet gevraagd op grote evenementen zoals Koningsnacht en -dag, de finish van de Elfsteden triatlon van Maarten van der Weijde en de intocht van Sinterklaas.

3.3 INTEGRALE AANPAK ONDERMIJNING

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is een landelijke, regionale en lokale prioriteit. Om regie op het thema te kunnen voeren, is de lokale aanpak vormgegeven vanuit de casustafel Ondermijning die maandelijks bijeenkomt. Afgewogen signalen van ondermijning worden tijdens de tafel gedeeld, geduid en, waar mogelijk, worden hier ook de noodzakelijke interventies uitgezet. Bij zaken die te groot en complex van aard zijn wordt opgeschaald naar het Regionale Informatie- en Expertise Centrum (RIEC). Onder coördinatie van het RIEC wordt samengewerkt met diverse partijen zoals de Belastingdienst, Openbaar Ministerie, Nederlandse arbeidsinspectie (NLA), FIOD en de politie. Door samen te werken kan een completer beeld worden gevormd en een groter scala aan interventies worden benut. In de aanpak van ondermijning wordt een beroep gedaan op de verschillende (handavings)domeinen binnen de gemeente.

De integraal handhavers van de eenheid Handhaving hebben een belangrijke rol in het herkennen van signalen van ondermijning (hennepplantages, milieucriminaliteit, ongebruikelijk bezit, verdachte bedrijven, etc.). Zij zijn immers vaak op straat en herkennen als geen ander afwijkend gedrag, bijzondere patronen of situaties. Bovendien hebben zij de bevoegdheid om bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk te handhaven. Bij de aanpak van ondermijning is de informatiepositie een belangrijk uitgangspunt. Vanuit de eenheid Handhaving wordt een cruciale bijdrage geleverd aan het versterken van de informatiepositie van de gemeente. In 2023 is gebleken dat dit ook voor de ketenpartners, zoals de politie, van zeer toegevoegde waarde is geweest.

In 2023 zijn vijf integrale (bestuurlijke) controles uitgevoerd. Deze controles zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke ondermijningsaanpak. Hierin worden bijvoorbeeld branches, gebieden of een specifieke locatie gecontroleerd. Een voorbeeld van een dergelijke controle is de integrale controle die heeft plaatsgevonden in een woning aan de Wirdumerdijk in Leeuwarden (halverwege 2023). Deze woning is onderzocht naar aanleiding van signalen over illegale kansspelen. Naast bewijs voor illegale kansspelen is een dusdanig grote hoeveelheid drugs aangetroffen dat de woning is gesloten op grond van de Opiumwet.

Gemeente Leeuwarden heeft onderzoekers Tops en Van der Torre gevraagd om een onderzoeksrapport te schrijven over de stand van zaken omtrent ondermijning in de gemeente. Voor de zomer van 2023 werd een kritisch rapport opgeleverd, waarbij de aanbeveling is gedaan om de capaciteit bij JVZ en handhaving uit te breiden zodat er voldoende capaciteit is voor de ondermijningsaanpak, gemeente breed te investeren en zorg te dragen voor efficiënte zorgtrajecten.

In het voorjaar van 2023 heeft het onderzoeksinstituut KWR onderzoek naar het rioolwater uitgevoerd in de stad Leeuwarden en een deel van het buitengebied. KWR onderzocht het rioolwater op drugsresten. Het onderzoeksrapport is eind september gepubliceerd. Het gemiddelde verbruik per inwoner van drugs (waaronder cocaïne en cannabis) is even hoog en voor sommige soorten drugs hoger dan in steden zoals Amsterdam, Groningen en Utrecht. De financiële omvang van de lokale drugsmarkt, welke wordt gedomineerd door cannabis en cocaïne, is goed voor 22 miljoen euro per jaar.

Beide onderzoeken hebben aangetoond dat een grotere inzet op de aanpak van ondermijning is vereist. Bij begrotingswijziging is voor 2024 het bedrag van €125.000,- beschikbaar gesteld voor het instellen van een kwartiermaker. De gemeenteraad heeft d.m.v. een amendement voor hetzelfde jaar €300.000,- beschikbaar gesteld voor een organisatie brede intensivering op ondermijning. De investeringen in de aanpak van ondermijning moet leiden tot een afname van risico's voor- en mogelijke schade aan de samenleving.

Sinds 1 december 2023 is de gemeente aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem (MMA). MMA is een meldpunt waar burgers anoniem een melding kunnen doen over criminaliteit. Een melding wordt doorgezet aan de gemeente als de melding ziet op een gemeentelijke taak. Via MMA vergaart de gemeente signalen over ondermijnende criminaliteit. Deze signalen worden gewogen en als daar aanleiding voor is besproken op de eerder genoemde casustafel ondermijning.

3.4 VLIETZONE

In september 2019 is een projectteam ingericht. In dit team zijn verschillende disciplines vertegenwoordigd met als doel om tot een integrale aanpak te komen. De integrale aanpak ziet met name op verscherping van het toezicht op de kwaliteit van de geboden zorg (Sociaal domein) en het nemen van maatregelen om de overlast te minimaliseren.

De problematiek heeft raakvlakken met alle drie domeinen (sociaal, veiligheid en fysiek). Er wordt dan ook vanuit verschillende invalshoeken inzet gepleegd. Denk hierbij aan de wijkteams en opbouwwerk, wijkaanpak en de werkplaats Oud Oost. Met de inwoners wordt gekeken hoe we de wijk schoon, heel en veilig kunnen houden. Dit het liefst door acties en projecten die preventief werken, maar ook door toezicht en handhaving vanuit het Veiligheidsdomein en/ of het Fysiek domein.

Vanuit het Veiligheidsdomein richt de aanpak zich op personen en op toezicht en handhaving in de openbare ruimte. De inzet van handhavers is in de Vlietzone meer dan in andere Leeuwarder wijken. Het toezicht richt zich onder andere op parkeeroverlast, afvalproblematiek en jeugdoverlast. Door de zichtbaarheid van “blauw” op straat wordt de benaderbaarheid vergroot en kunnen mogelijke problemen tijdig worden opgepikt en/ of worden doorgegeven aan de juiste afdeling.

Vanuit het Fysiek domein, team Toezicht en Advies, bouwen en milieu, zijn voor de Vlietzone een bouwinspecteur en juridisch medewerker deels vrijgesteld voor de Vlietzone. Zij handhaven bestaande wet- en regelgeving op het gebied van wonen en bouwen. Het gaat met name om achterstallig onderhoud, illegale bouw, illegaal gebruik en illegale bewoning, waaronder kamerverhuur. Naast actief de wijk ingaan van de toezichthouder, worden meldingen en handavingsverzoeken over de Vlietzone door hen in behandeling genomen. De bouwinspecteur en juridische medewerker maken deel uit van het ‘interventieteam Vlietzone’. Dit interventieteam is een multi-sectoraal team waarin afspraken worden gemaakt over de aanpak van overlast.

3.5 STIMULEREND TOEZICHT ENERGIEBESPARING BIJ BEDRIJVEN

Onze milieu-inspecteurs maken deel uit van het landelijk kernteam VTH Energiebesparing en hebben een actieve rol op het gebied van toezicht op energiebesparing in het netwerk van de gemeenten en FUMO in Friesland. Op het gebied van energiebesparing wordt er in de eigen organisatie ook samengewerkt met de collega's van bijvoorbeeld ‘Economische Zaken’ en ‘Advies en ontwikkeling’.

3.6 KVO (KEURMERK VEILIG ONDERNEMEN)

Het KVO is gericht op publiek-private samenwerking met het doel om de veiligheid te verbeteren in winkelgebieden en/of bedrijventerreinen. Het KVO kent een inspannings-verplichting voor alle betrokken

partijen. De gemeente Leeuwarden kent vier KVO gebieden: de binnenstad/Schrans, de Hemrik, Grou en de Zwette. Elk jaar vindt in de KVO gebieden een dag- en avondschoonw plaats met de ondernemers, procesbegeleider JVZ, milieu-inspecteurs, handhavers, politie, brandweer, buitendienstmedewerkers etc. Er wordt onder andere gekeken naar (brand)veiligheid, parkeren van vrachtwagens, gevaarlijke verkeerssituaties, verlichting, en wonen op bedrijventerreinen. Daarnaast wordt ook gelet op mogelijke aanwijzingen van ondermijning.

Als de gewenste kwaliteitseisen zijn behaald, kan het gebied om de drie jaar in aanmerking komen voor het certificaat KVO.

4. WABO-DOMEINEN

In dit hoofdstuk staat de evaluatie van de werkzaamheden die in 2023 zijn uitgevoerd voor de prioritaire onderwerpen op het gebied van Bouwtoezicht, Brandveiligheid, Inrichtinggebonden milieutoezicht en Bodemtoezicht.

4.1 BOUWTOEZICHT

Volgens artikel 1b van de Woningwet is degene die iets laat (ver-)bouwen verantwoordelijk voor de kwaliteit van het realisatieproces en het eindresultaat. Hiermee is de verantwoordelijkheid door de wetgever neergelegd bij de opdrachtgever. De gemeente heeft een toezichthoudende en handhavende rol die vooral gericht is op het publieke deel daarvan. Vandaar dat de focus in de HUP-aanpak gericht is op de constructieve- en brandveiligheid.

Door te werken met digitaal toezicht is voor de aannemer en de gemeente op locatie inzichtelijk welke afwijkingen en controlepunten er zijn. Met een applicatie, die ook elders in het land wordt gebruikt, kan sneller met de uitvoerende partijen worden gecommuniceerd. In 2023 lag de prioriteit bij de onderwerpen in onderstaande tabel.

Te controleren onderwerp	Gecontroleerd	Gereed gemeld	Afgedaan
Constructieve- en brandveiligheid evenementen	9		-
Omgevingsvergunning bouwen	-	449	-
Vergunningen monumenten en beschermd stads- en dorpsgezicht	-	76	-
Sloopwerkzaamheden inclusief asbest	-	-	58

Constructieve veiligheid evenementen

In 2023 zijn er 9 evenementen gecontroleerd. Dit zijn de evenementen die de meeste aandacht verdienen. Voorafgaand aan het evenement wordt tijdens de opbouw de eerste controle uitgevoerd, waarbij de mogelijke knelpunten worden besproken (constructieve veiligheid, te plaatsen brandblussers, nooduitgangen, calamiteitenroutes). Bij de 2^e schouw van het evenemententerrein en na overleg met de organisatie zijn de knelpunten (meestal) verholpen. Tijdens een aantal controles is geconstateerd dat de calamiteitenroutes onvoldoende vrijgehouden werden van obstakels en/of onvoldoende breed warden. Ook de bereikbaarheid van droge blusleidingen en het vrijhouden van brandkranen is vaak niet op orde.

Omgevingsvergunningen voor de activiteit bouwen

In 2023 zijn er 449 omgevingsvergunningen voor de activiteit bouwen gereed gemeld.

In de uitvoering zijn de meest voorkomende aandachtspunten: het ontbreken van wapening op kritische plaatsen, onvoldoende hoofdwapening aanwezig, het onjuist toepassen van brandwerende materialen bij brandscheidingen en het doorvoeren van wijzigingen tijdens de bouw. Regelmatig is er vooroverleg voor aanvang van de bouw met de opdrachtgever/aannemer maar ook op de bouw wordt steeds vaker sturing gegeven. Vaak gaat het dan over het niet tijdig indienen van de constructieve berekeningen of dat deze onvoldoende zijn. Ook is er steeds minder kennis aanwezig op de bouw waardoor foute keuzes worden gemaakt omtrent constructieve veiligheid.

Monumenten en beschermd stads- en dorpsgezicht

Reguleren van het bouw- en restauratieproces vindt meestal plaats op locatie en gaat met name over het verstoren van het monument/beschermde stadgezicht, voegwerk, transformatie gevels en constructieve veiligheid. Het in goede banen leiden van behoud van de monumentale binnenstad vindt plaats door het houden van toezicht. Door het houden van toezicht worden aannemers en eigenaren van monumenten regelmatig aangesproken.

In 2023 is geconstateerd dat er 14 keer zonder monumentenvergunning is verbouwd en er zijn 3 bouwstops opgelegd. Daarnaast hebben er ook diverse gesprekken plaatsgevonden met monumenteneigenaren over het achterstallig onderhoud aangaande 11 casussen, met name de klachten die overlast veroorzaken.

Sloopwerkzaamheden, inclusief asbest

Hiervan is 90% administratief afgedaan. Bij de overige 10% zijn de slooplocaties bezocht. Over een paar locaties hebben wij overlastmeldingen over geluid en trillingen ontvangen. De overlast wordt met de aannemer besproken en vaak ter plaatse opgelost.

4.2 BRANDVEILIGHEID

Het algemeen beeld is dat de bouwkundige voorzieningen steeds beter op orde zijn, maar dat met name het daadwerkelijke gebruik (nog) meer aandacht van de eigenaar en/of gebruiker nodig heeft. Het gaat dan vooral om het (aantoonbaar) onderhoud van de relevante installaties (onder andere brandmeldinstallaties), het gesloten houden van brandwerende deuren en het regelmatig houden van ontruimingsoefeningen op basis van een actueel ontruimingsplan. In 2023 is aan onderstaande onderdelen prioriteit gegeven.

Extra objecten die niet gepland waren voor 2023, maar wel gecontroleerd zijn:

noodopvangen;

PI de Marwei;

MCL.

Vanwege de opvang van Oekraïners en vluchtelingen uit andere landen heeft de gemeente opvanglocaties ingericht. Bij deze locaties hebben wij brandveiligheidscontroles uitgevoerd.

PI de Marwei was al geruime tijd niet bezocht in het kader van brandveiligheid. Naar aanleiding van vragen over de brandveiligheid, hebben wij PI de Marwei bezocht. Ook bij het MCL waren al geruime tijd geen brandveiligheidscontroles uitgevoerd. Naar aanleiding van vragen vanuit het MCL over de bestaande bouw en de nieuwbouw die in voorbereiding is, hebben we dit opgepakt.

In onderstaande tabel wordt in de eerste twee kolommen aan de linkerkant weergegeven bij welke functies controles zijn uitgevoerd en hoe vaak dit heeft plaatsgevonden. In de andere kolommen worden de onderdelen en aantallen weergegeven, waar en hoe vaak het nodig was om maatregelen te treffen.

Functie	Aantal controles	Het voorkomen van brand	Treffen van bouwkundige voorzieningen	Verhelpen van gebreken of uitvoeren van onderhoud aan installaties	Verbeteren vluchtroutes	Onvoldoende kennis voor eisen brandveiligheid
Logiesfunctie	4	0	4	3	0	4
Basisscholen	3	1	2	1	0	3
Kinderdagverblijven	4	0	0	0	0	0
Woonfuncties met zorg	4	1	2	1	1	0
Bijeenkomstfunctie	10	1	3	4	1	3
Wonen boven winkels	31	-	12	-	-	12
Kamergewijze verhuur	23	3	1	15	0	1

Naleefgedrag tijdens reguliere fysieke controle bij 20 kamerverhuurpanden over de volgende onderdelen:

- brandwerende scheidingen niet op orde: 1x;
- gas slang (plaatsing in de buurt van hittebron en/of te oud 1x, stekkerdozen doorgelust 2x. Totaal 3x;
- brandveilig gebruik 1x
- vluchtwegen niet vrijhouden 0x;
- onderhoud CV-installatie onbekend: 0x, rookmelders ontbreken of functioneren niet goed: 7x, blusmiddelen ontbreken of niet onderhouden 8x. Totaal 15x.

Logiesfunctie

Van de 33 objecten zijn er 2 gecontroleerd en 2 hercontroles uitgevoerd. Bij 4 objecten was het nemen van (soms kleine) maatregelen noodzakelijk.

Basisscholen

Van de 65 objecten zijn er 3 fysiek gecontroleerd. Bij 3 objecten was het nemen van (soms kleine) maatregelen noodzakelijk.

Kinderdagverblijven

Van de 77 kinderdagverblijven zijn er 4 gecontroleerd. Er waren bij alle 4 geen maatregelen noodzakelijk. Een verbeterpunt is het (inzicht in het) onderhoud van de installaties voor het veilig kunnen vluchten. In praktisch alle gevallen is men hierbij afhankelijk van de eigenaar/verhuurder van het pand.

Woonfuncties met zorg

Van de 37 woonfuncties (inclusief de kleinschalige) zijn 4 objecten gecontroleerd. Bij 2 objecten was het nemen van (soms kleine) maatregelen noodzakelijk. Meerdere objecten zijn de afgelopen jaren op basis van een inspectie voor het BGB-keurmerk voor brandveilig gebruik verbeterd. In verband met de jaarlijkse kosten voor het behoud van dit keurmerk heeft dit in bijna geen enkel geval geleid tot het uitreiken van een certificaat. Wel worden er in de lijn van dit keurmerk door de eigenaren/gebruikers nu zelf periodieke controles op de brandveiligheid uitgevoerd.

Bijeenkomstfunctie

Er zijn 10 objecten gecontroleerd. Bij 8 objecten was het nemen van (soms kleine) maatregelen noodzakelijk:

Wonen boven winkels

Er zijn 31 objecten bezocht, waarvan 3 hercontroles. Van de 31 bezochte objecten, werd er geconstateerd dat er bij 2 niet gewoond werd op de verdiepingen boven de winkel. 3 winkels stonden leeg, waar boven gewoond werd. Van 31 objecten waar boven gewoond wordt, waren 12 brandscheidingen niet in orde bevonden. Deze worden inmiddels opgewaardeerd door de eigenaar. De controle richtte zich met name op de kwaliteit van de brandscheiding tussen winkel en woning(en) en het vluchten vanuit de woning(en).

Kamergewijze verhuur

Kamerverhuurpanden met 5 of meer kamers (ruim 200 stuks) horen een melding brandveilig gebruik te hebben en worden elke vier jaar door ons gecontroleerd. In 2023 zijn 23 kamerverhuurpanden bezocht. Bij 3 panden was niemand aanwezig. Het betroffen allemaal panden die vier jaar geleden ook al eens fysiek zijn bezocht.

Net als voorgaand jaar is de conclusie dat het naleefgedrag bij bewoners (jaarlijks veel verloop) te wensen overlaat. Hetzelfde geldt voor een respectabel deel van de verhuurders (bijvoorbeeld bij het onderhoud van blusmiddelen). Na constatering en schriftelijke bevestiging van die constatering pakken verhuurders de verbeterpunten meestal goed op en wordt de gemeente hierover geïnformeerd.

Project verbeteren brandveiligheid bestaande portiekflats

Naar aanleiding van enkele recente branden in portiekflats in Leeuwarden en elders in het land, hebben wij in 2023 gesprekken gevoerd en controles uitgevoerd met de eigenaren (vastgoed, woningbouwverenigingen en VvE's). De brandveiligheid van de 15 bezochte portiekflats in de gemeente Leeuwarden voldoet aan het niveau bestaande bouw Bouwbesluit 2012.

4.3 INRICHTINGGEBONDEN MILIEUTOEZICHT

In 2023 lag de prioriteit op de volgende onderwerpen:

Controles milieu-inrichtingen (thuis taken)

Inrichtingen zijn ingedeeld op basis van milieubelasting en risico's, waarbij categorie 4 de klasse is met de grootste risico's en categorie 1 die met de kleinste. Bij al deze categorieën worden diverse types (integraal, oplevering, deel) controleprojecten uitgevoerd.

In 2023 werden bij verschillende categorieën inrichtingen in totaal 194 controlebezoeken uitgevoerd. Een controleproject kan meerdere controlebezoeken omvatten. Deze controlebezoeken kunnen dus ook betrekking hebben op projecten die al in voorgaande jaren gestart zijn. In 2023 zijn onderstaande projecten gestart:

Controleprojecten bij inrichtingen door Team Toezicht en Advies	Aantal projecten gestart in 2023
Integrale controleprojecten gestart 2023	70
Opleveringscontroles gestart in 2023	5
Controleprojecten n.a.v. klachten gestart in 2023	33
Deelcontroleprojecten (richten zich op een aspect)	17
Ongewone voorvallen	2
Energiebesparende maatregelen	50
Label C kantoorgebouwen	44
Evenementen	16

Ongewone voorvallen

Als bij een bedrijf een ongewoon voorval plaatsvindt, moet dit zo snel als mogelijk gemeld worden bij het bevoegd gezag. Een ongewoon voorval is elke verstoring/afwijking van het reguliere proces en moet worden gemeld wanneer er milieugevolgen optreden of kunnen optreden. Tevens moet worden aangegeven welke maatregelen worden getroffen om schade te voorkomen/te beperken en wat wordt gedaan om herhaling te voorkomen.

In 2023 zijn twee meldingen van een ongewoon voorval ontvangen en door ons afgehandeld. Het betrof de volgende voorvallen:

Een lekkage van koudemiddelen uit koelinstallaties bij een kantorencomplex en een lekkage van koudemiddelen bij een schouwburg.

De meldingen en de vervolgstappen zijn doorgegeven aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Ernstige/bijzondere ongewone voorgevallen worden door de ILT gevolgd en de hieruit te trekken lessen worden benut voor de adviestaak.

Complexe/langlopende dossiers

Er zijn enkele complexe/langdurig lopende dossiers die meer tijd en capaciteit van de organisatie vragen dan gebruikelijk.

In 2023 zijn over drie cafés diverse meldingen over geluidsoverlast ingediend. Dit zijn langlopende trajecten. Naar aanleiding van meerdere overtredingen is aan deze cafés een last onder dwangsom opgelegd. Naast dit handhavingsmiddel wordt ook door middel van overleg met de exploitant en omwonenden geprobeerd de overlast te verminderen. Bij één café zijn afspraken gemaakt en is het geluidsniveau vrijwillig naar bededen bijgesteld om verder overlast te voorkomen.

Bij een groot kantorencomplex zijn overschrijdingen bij de installaties (met name warmtepompen) geconstateerd. Hier loopt een lang traject over het akoestisch rapport, de opgelegde maatwerkvoorschriften voor geluid en de maatregelen die uitgevoerd moeten worden om aan de geluidsnormen te voldoen. Bij een theater zijn, na meldingen van geluidsoverlast en controles, akoestische aanpassingen uitgevoerd. Na deze aanpassingen werd voldaan aan de geluidsnormen.

Een langlopende klacht over geluid, veroorzaakt door de dieseltreinen in de omgeving van het stationskwartier (emplacement), heeft extra toezicht gevraagd. Hiervoor zijn softwarematige aanpassingen aan de treinen uitgevoerd. In 2024 zal worden beoordeeld of de aanpassingen voldoende resultaat hebben opgeleverd om de overlast te reduceren.

Bij een garagebedrijf zijn herhaalde en langlopende klachten over met name het laden en lossen van auto's. Hiervoor loopt een handhavingstraject, zijn maatwerkvoorschriften opgesteld en is met regelmaat gecontroleerd. Hierbij wordt geprobeerd om met alle partijen tot een werkbare oplossing te komen. Over een supermarkt zijn een veelvoud aan overlastmeldingen ingediend. Naar aanleiding hiervan zijn er integrale controles uitgevoerd op het gebied van brandveiligheid en milieu. Ook is een doormelding gedaan aan de NVWA en hierdoor is de locatie tijdelijke gesloten geweest. Vervolgens zijn er diverse overleggen geweest met de exploitant om ervoor te zorgen dat de noodzakelijke aanpassingen worden uitgevoerd. Deze casus heeft veel inzet gevraagd en nog niet alle tekortkomingen zijn ongedaan gemaakt. Inmiddels loopt er een handhavingstraject en loopt deze casus door in 2024. In deze casus wordt nauw samengewerkt tussen de verschillende handhavingsdisciplines.

Op een bedrijventerrein spelen meerdere casussen, onder andere over het voorkomen van een verspreiding van bodemvreemd materiaal bij een bedrijf. Afspraken over het opruimen hiervan zijn gemaakt en dit wordt in 2024 uitgevoerd.

Ook is gevraagd om controles uit te voeren bij een locatie die verband hield met criminele activiteiten en de opslag van gevaarlijke stoffen. De veroorzaker was zelf niet bij machte om deze ongewenste situaties te beëindigen. In samenwerking met de politie en de eigenaar is deze gevaarlijke situatie opgelost.

Evenementen en inzet van het geluidmeetsysteem (Munisense)

In 2023 zijn bij 16 evenementen geluidmetingen uitgevoerd. Afhankelijk van het type evenement en het naleefgedrag wordt een 'meekijk-account' voor de organisatie aangemaakt. Bij sommige evenementen wordt naast een 'meekijk-account' het geluid ook fysiek door toezichthouders gemonitord en wordt hierop toezicht gehouden.

Geluidmetingen met en zonder toezicht bij evenementen

Toezicht met aanwezigheid

De systematiek van de geluidsmetingen is: Munisense monitort het geluid bij de podia en de referentiepunten 24 uur per dag gedurende het gehele festival. De toezichthouders hebben op elk gewenst moment inzicht in de meetgegevens van Munisense. Mocht er een overschrijding van de normen zijn, dan krijgen de toezichthouders daar een alert van. Zij gaan dan ter plaatse en gaan na waar het alert door veroorzaakt is. Als daartoe aanleiding is en handhavend moet worden opgetreden, worden geluidmetingen uitgevoerd met de Rion handmeter (klasse 1 geluidmeter).

Toezicht evenementen zonder fysieke aanwezigheid

Omdat fysiek toezicht voor alle evenementen niet mogelijk is, wordt bij evenementen met een goed naleefgedrag en waarbij geen toezichthouders aanwezig zijn, gebruik gemaakt van (vaste) geluidsmeters. Hiermee wordt een nog efficiëntere aanpak van toezicht gerealiseerd. Van de 16 evenementen die zijn gecontroleerd, is bij 7 evenementen waarbij geen toezichthouders aanwezig zijn, een 'meekijk-account' in het Munisense systeem aangeboden.

Constateringen

Bij een aantal evenementen is een waarschuwing afgegeven, omdat de geluidsnormen werden overschreden. Hieraan is gehoor gegeven door het geluidsniveau te verlagen.

Bij het LEIP festival zijn door de toezichthouders overschrijdingen van de vergunde geluidsnormen geconstateerd. Ondanks herhaalde verzoeken aan de organisatie/geluidstechnici om het geluidsniveau te verlagen, bleef de overtreding voortduren. Hierop is door de toezichthouders een handhavingstraject (LOD mondeling aangezegd) opgestart.

Overlastmeldingen over evenementen worden meegenomen in de evaluatie van het betreffende evenement.

Energiebesparing bij bedrijven

Gemeentelijke inrichtingen

Als gemeente voldoen we aan de label C-verplichting voor kantoren. Dit houdt in dat alle kantoren groter dan 100 m² en in eigendom van de gemeente, in ieder geval energielabel C of beter hebben.

Label C-verplichting kantoorgebouwen

Per 1 januari 2023 geldt voor kantoren de energielabel C-verplichting. Bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is een adressenlijst opgevraagd met adressen die mogelijk onder de label C-verplichting vielen. Deze lijst met 315 adressen is middels deskresearch nader geanalyseerd. Ruim 100 kantoren die na onderzoek mogelijk onder de label C-verplichting vielen hebben in 2021 een brief ontvangen. In de brief zijn kantooreigenaren verzocht contact op te nemen met de gemeente en zonodig actie te ondernemen om vóór 2023 tot minimaal label C te komen.

De MKB-energiecoach van de gemeente stond vervolgens klaar om kantooreigenaren te ondersteunen en ontzorgen bij het verduurzamingstraject. Begin 2022 hebben we een tweede- en eind 2022 een derde informerende brief gestuurd. Eind 2022 hadden we nog 55 kantoren >100m² in beeld die op dat moment niet voldeden aan de label C-plicht. Van de 55 kantoorgebouwen zijn 44 kantoren overgebleven die de verplichting hebben dat ze moeten voldoen aan label-C. Deze zijn allemaal gecontroleerd middels bedrijfsbezoeken en administratieve controles. Van de 44 kantoorgebouwen voldoen inmiddels 24 aan de energielabel C-verplichting. Bij de overige kantoorgebouwen is aangetoond dat ze kunnen voldoen aan label C-verplichting. Deze (eind)controles zullen in 2024 worden uitgevoerd.

Stimulerend toezicht energiebesparing bij bedrijven

Onze toezichthouders beoordelen tijdens bedrijfscontroles het energieverbruik en controleren welke energiebesparende maatregelen zijn uitgevoerd. Middel- en grote energieverbruikers zijn verplicht in hun bedrijf de energiebesparende maatregelen te treffen die binnen vijf jaar terug te verdienen zijn. Ook moeten ze dit rapporteren. Dit is de zogeheten informatieplicht vanuit de Wet milieubeheer. Per 1 december 2023 is de 2e ronde informatieplicht energieverduurzaming van kracht. Dit geldt ook voor bedrijven die in 2019 in de 1e ronde van de informatieplicht gemeld hebben. Voor de rapportage gebruikt de drijver van de inrichting het eLoket van RVO.nl. Een zevental bedrijven heeft uitstel aangevraagd en hiermee is onder voorwaarden ingestemd.

Eind 2023 hebben circa 329 bedrijven een melding informatieplicht ingediend. Om ervoor te zorgen dat bedrijven bewust blijven van deze verplichting zal een brief/ mailing worden uitgedaan naar de bedrijven uit de 1e ronde informatieplicht om ervoor te zorgen dat de meldingsplicht wordt nageleefd. Tijdens integrale controles worden de energie verbruiksgegevens opgevraagd. Als blijkt dat er (nog) niet voldaan is aan de informatieplicht, wordt dat alsnog afgedwongen. Zo wordt de lijst met de aantallen bedrijven die zich moet melden completer.

Het toezicht en handhaving op de energie besparings-, informatie- en onderzoeksplichten worden met de aanpassing van de energiebesparingsplicht toegevoegd aan het basistakenpakket van de Omgevingsdiensten. De aanpassing is onderdeel van de regels onder de Omgevingswet. De FUMO is met deze wijziging per 1 juli 2023 belast met de uitvoering van het toezicht in Friesland. In verband met voldoende tijd voor de implementatie van de wetswijziging is in Fryslân afgesproken om de uitvoeringstaken per 1 januari 2025 over te dragen aan de FUMO. In 2023 is een projectgroep gevormd vanuit gemeentelijke deelnemers en de FUMO. Ook Leeuwarden neemt deel aan deze werkgroep. Voor alle gemeentelijke deelnemers in Fryslân is een plan van aanpak opgesteld om de overdracht van de energietaken zo soepel mogelijk te laten verlopen. In 2024 wordt dit project verder uitgerold. De inventarisatie van de te overdragen energietaken en de overdracht van documentatie is een omvangrijke klus. De planning is om dit uiterlijk eind 2024 af te ronden zodat vanaf 1 januari 2025 deze taak door de FUMO kan worden uitgevoerd.

De gemeente maakt ook gebruik van de ondersteuningsregeling “versterkte uitvoering energiebesparings- en informatieplicht” van Rijkswaterstaat. In 2023 zijn vanuit VUE 50 reguliere energiecontroles op erkende maatregelen uitgevoerd. Daarnaast zijn in het kader van VUE 48 bedrijven benaderd waarbij het energieverbruik onbekend was. Doel hiervan was te achterhalen of ze middel- of grootverbruiker zijn en moeten voldoen aan de informatieplicht of onder het basistakenpakket vallen. 26 bedrijven hebben op verzoek van E-inspectie het energieverbruik doorgegeven. 7 hiervan bleken uiteindelijk middel of groot verbruiker te zijn.

FUMO

In 2023 heeft de FUMO controleprojecten uitgevoerd bij inrichtingen in de gemeente Leeuwarden. Het betreft hier controleprojecten bij inrichtingen die vallen onder het zogenaamde basistakenpakket. Ook voor deze controleprojecten geldt dat een project meerdere controlebezoeken kan omvatten.

Controles door de FUMO	Aantal projecten	Aantal controlebezoeken	Aantal loopt door in 2024
Integrale controleprojecten lokale programma	35	48	10
Aspectcontroleprojecten lokale programma	5		
Integrale controleprojecten regionale programma	9	11	3
Vuurwerkverkooppunten	6	10	
Weeelabex (Waste Electric and Electronic Equipment LABEL of Excellence)	1	1	
Project ketentoezicht beheer koudemiddelen	19	19	2
Hercontroles van projecten uit 2022		7	2
Klachten	3	4	

De projecten vuurwerkverkooppunten, Weeelabex en ketentoezicht beheer koudemiddelen komen uit het Fryslân-brede, regionale uitvoeringsprogramma. Deze bedrijven/branches zijn Fryslân-breed gecontroleerd.

Wanneer in concrete situaties overtredingen worden geconstateerd die opvolging vereisen, maakt de FUMO gebruik van de interventiematrix uit de Landelijke Handhaving Strategie (LHS). Alle deelnemers aan de FUMO hebben met deze strategie ingestemd. In 2023 is één overtreding geconstateerd waarvoor een last onder dwangsom is opgelegd in verband met de opslag van meer dan 600m3 vaste mest zonder de daarvoor benodigde omgevingsvergunning.

BOA domein II

De gemeente Leeuwarden heeft sinds 2020 de BOA domein II taken op het gebied van milieu belegd bij de FUMO omdat zij zelf geen BOA's domein II in dienst heeft. De BOA's domein II zijn verantwoordelijk voor het strafrechtelijke spoor in het kader van de LHS (Landelijke handhavingsstrategie). In 2023 zijn 11 processen-verbaal voor het OM opgesteld. Één keer is een bestuurlijke strafbeschikking milieu opgelegd.

4.4 ASBEST EN BODEM

Sinds 1 januari 2022 worden de basistaken op asbest- en bodemgebied door de FUMO uitgevoerd. Het betreft hier net als bij de milieu-inrichtingen, taken die verplicht bij een omgevingsdienst ondergebracht moeten worden.

	Gepland aantal	Werkelijk aantal
Asbestmeldingen	320	286
Meldingen Besluit bodemkwaliteit	350	229

In 2023 zijn 339 sloop/asbest meldingen beoordeeld en afgerond. Dat zijn er ruimschoots minder dan waar door de FUMO rekening mee gehouden was. Het werkelijke aantal meldingen Besluit bodemkwaliteit lag hoger dan van te voren was ingeschat.

	Aantal controles	Aantal overtredingen/niet in orde
Toezicht asbestmeldingen	76	1
Toezicht Besluit bodemkwaliteit	43	5
Vrije veld toezicht Besluit bodemkwaliteit	19	3
Toezicht Wet bodembescherming	32	

Besluit bodemkwaliteit

Het doel van het Besluit bodemkwaliteit (BBK) is duurzaam bodembeheer waarbij bodemsaneringen en/of grondverzet moeten voldoen aan de wettelijke eisen van de Wet bodembescherming en het Besluit bodemkwaliteit. De huidige bodemkwaliteit moet hierbij minimaal op hetzelfde kwaliteitsniveau blijven.

Wet bodembescherming	Aantal
Beoordelen monitoringsrapportage WBB	5
Beschikking op evaluatieverslag en/of nazorgplan	1
Administratieve controle WBB	4
Integrale controle WBB	48
Aspectcontrole WBB	1
Hercontrole WBB	1
Melding bodem behandeling lozing buiten inrichting	1

Het toezicht op de bodemsaneringswerkzaamheden is vraag-gestuurd. Als er geen saneringen worden uitgevoerd, dan is er ook geen toezicht noodzakelijk.

4.5 BESTUURSRECHTELIJKE HANDHAVING EN OVERLASTMELDINGEN

Bouwtoezicht en brandveiligheid

Het team Toezicht en Advies, Bouw en Milieu is belast met de afhandeling van meldingen die betrekking hebben op bouwen zonder of in afwijking van een (monumenten) vergunning, strijdig gebruik van bedrijfspanden en woningen, stookoverlast en achterstallig onderhoud. Naast meldingen worden ook de verzoeken om handhaving door dit team afgehandeld. In 2023 zijn 13 verzoeken om handhaving binnengekomen. Een melding kan ook de start zijn van het nemen van juridische vervolgacties. De gemeente richt zich in de uitvoering van de toezichthoudende en handhavende taak (steeds meer) op het samen met overtreders vinden van oplossingen, omdat hiermee (tijdrovende) juridische procedures kunnen worden voorkomen. Daartoe worden - indien mogelijk- overtreder(s) uitgenodigd voor een gesprek, waarbij uitleg wordt gegeven over de overtreding, de geldende wet- en regelgeving, en op welke manier de overtreding ongedaan gemaakt kan worden. De insteek/het doel van zo'n gesprek is het maken van afspraken om de strijdige situatie ongedaan te maken ofwel binnen een redelijke termijn ongedaan te maken. De juridische weg blijft vanzelfsprekend in veel omstandigheden het meest adequate middel. In 2023 is dan ook 21 keer een last onder dwangsom opgelegd (met inbegrip van 3 stilleggingen) om de overtreder te bewegen tot het juiste naleefgedrag te komen.

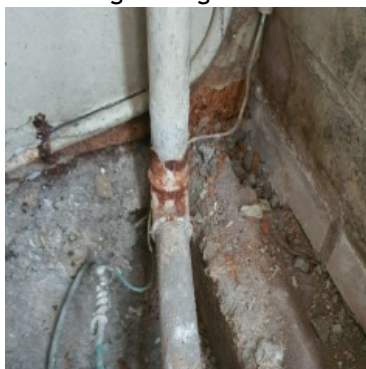
Stillegging

Deze aanpak werkt ook door in het stilleggen van bouw en sloopwerkzaamheden. Inspecteurs op het gebied van bouwregelgeving houden toezicht op bouwactiviteiten en kunnen deze activiteiten stilleggen, indien gebouwd wordt zonder vergunning, in afwijking van de vergunning of wanneer gebouwd in afwijking van het Bouwbesluit. Zodra de inspecteur niet-toegestane activiteiten constateert en in overleg geen oplossing te vinden is, kan hij ter plaatse een voornemen uitspreken de bouw stil te leggen. De bouwstop heeft tot doel de situatie tijdelijk te bevriezen. Hiermee wordt voorkomen dat de illegale situatie in ernst en omvang toeneemt. Bovendien voorkomt de bouwstop dat er voor de 'overtreder' extra kosten voortvloeien uit het aanpassen van het bouwwerk aan de geldende regels, of in het uiterste geval het afbreken van het bouwwerk. Om ervoor te zorgen dat daadwerkelijk niet verder wordt gebouwd, kan een bouwstop worden gecombineerd met een last onder dwangsom. In dit besluit staat precies beschreven waarom de werkzaamheden zijn stilgelegd en wat van de overtreder wordt verwacht om de stillegging te beëindigen. Echter wanneer de inspecteur het vertrouwen heeft dat de stillegging zal worden gerespecteerd, wordt niet gegrepen naar het juridisch middel, de dwangsom, maar beperkt de stop zich tot een afspraak, al dan niet nog schriftelijk bevestigd. In beide gevallen controleert de toezichthouder regelmatig of de 'overtreder' zich aan de stop houdt. In het afgelopen jaar zijn 13 mondelinge bouwstops opgelegd en in 3 gevallen is gekozen om aan een stillegging een last te koppelen.

Extra aandacht

Stalen gasleidingen

In 2022 en 2023 is extra aandacht uitgegaan naar stalen gasleidingen in de gemeente Leeuwarden. In gebouwen die voor 1986 zijn gebouwd, kunnen stalen gasleidingen zijn toegepast die kunnen gaan roesten. Als leidingen lang roesten kan dit tot gevolg hebben dat hieruit gas lekt. Om eigenaren bewust te maken en

te adviseren om hun gasleidingen door een erkend installateur te laten onderzoeken en waar nodig te vervangen zijn begin 2023 in de wijk Aldlan inloopbijeenkomsten georganiseerd. Bewoners konden hier vragen stellen aan o.a. inspecteurs van de gemeente Leeuwarden en erkende installateurs. Onlangs is dit in januari 2024 nogmaals gedaan. Daarnaast is in samenwerking met de brandweer een brief en informatiefolder opgesteld en welke huis aan huis is verspreid. Eigenaren en huurders worden geïnformeerd over de stappen die zij kunnen ondernemen. Op de gemeentelijke website <https://www.leeuwarden.nl/melden-bij-de-gemeente/gasleidingen/> wordt aanvullende informatie gegeven. Ook is een mailadres geopend waar inwoners specifiek vragen over dit onderwerp kunnen stellen. Het mailadres is tot einde 2023, 29 keer benaderd. In 2023

hebben eigenaren van woningen in de wijk Aldlân 15 keuringsrapporten met ons gedeeld. Deze woningen hadden stalen gasleidingen. 14 woningen met stalen gasleidingen hebben de keuring doorstaan, bij 1 woning van de 15 ingekomen keuringsrapporten is de stalen gasleiding vervangen door nieuwe leidingen die voldoen aan de huidige richtlijnen.

Onrechtmatig gebruik

Een blijvende factor zijn meldingen en vragen over het (onrechtmatige) gebruik van percelen. Zo worden woningen gebruikt voor de huisvesting van meer dan twee alleenstaanden (studenten en arbeidsmigranten), hetgeen op grond van het omgevingsplan in beginsel niet is toegestaan. Hetzelfde geldt voor personen die hun intrek hebben genomen in bedrijfspanden. De aanpak van dit onrechtmatig gebruik vraagt veel inzet.

Covergisters

In 2023 is in een aantal covergistingsinstallaties in Noord Nederland bij controles door de omgevingsdiensten amfetamine aangetroffen in het digestaat. De bedrijven zijn daar op aangeschreven. Twee installaties vallen onder het bevoegd gezag van de gemeente Leeuwarden. Uiteindelijk is besloten, omdat geen sprake lijkt van een opium-delict, niet handhavend op te treden. De exploitanten kunnen het digestaat als meststof toepassen. Omdat dit probleem zich voordeed in Noord Nederland en er een eenduidige aanpak voor ogen stond bij de lokale bevoegde gezagen, is veel tijd besteed aan afstemming met andere gemeenten, provincies, omgevingsdiensten en rijksdiensten.

Stookoverlast

Gedurende het stookseizoen (oktober tot april) ontvangt de gemeente meldingen maar ook verzoeken om handhaving over rook en stookoverlast bij particuliere huishoudens. Door het ontbreken van adequate landelijke regelgeving blijft dit een moeizaam onderwerp. In 2023 is het Schone Lucht Akkoord getekend. Het is voor gemeenten lastig concreet op te treden tegen gevallen waar overlast als gevolg van houtstook wordt ervaren. Wat Leeuwarden actief doet, is de inwoners voorlichten, middels publicaties in huis-aan-huis bladen en op de website. Houtstook wordt ontraden, omdat het niet duurzaam, niet gezond en slecht voor het milieu is. Omdat het stoken niet verboden is worden tips gegeven om verantwoord stookgedrag te bevorderen.

Omgevingswet en lokale verordeningen

Naast de behandeling van handhavingsvraagstukken is in 2023 geïnvesteerd in de voorbereiding op de komst van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging bouw. Deze wet- en regelgeving is op 1 januari 2024 ingegaan. Daarbij is met name aandacht besteed aan kennisoverdracht, de implementatie van en het gebruik van nieuwe systemen, modelbrieven, aanwijzingsbesluiten en mandatering. Ook levert team Toezicht en Advies, bouw en milieu input bij het opstellen en implementeren van nieuwe verordeningen.

Bezwaar en beroepsprocedures

Het aantal bezwaarschriften dat wordt ingediend tegen handhavingsbesluiten is de afgelopen jaren constant. In 2023 is in totaal 16 maal bezwaar aangetekend, tegen handhavingsbesluiten. In onderstaande tabel een overzicht van de behandelde bezwaren.

Behandeling bezwaren	2023
Ingediend	18 (2 ontheffingen geluid)
Bezwaar behandeld op hoorzitting	6
Ongegrond	7 (2 ontheffingen geluid)
Ongegrond met herstel van gebreken	1
Ingetrokken	6
Doorgezonden	-
Kennelijk niet-ontvankelijk	1
Nog in behandeling	3
Totaal	18

Opvallend is het aantal ingetrokken bezwaren. Eigenaren hebben ervoor gekozen om alsnog uitvoering te geven aan de opgelegde last onder dwangsom, zodat een behandeling bij de bezwarencommissie achterwege konden blijven. Deze lasten onder dwangsom hadden tot doel het onrechtmatige gebruik van woningen/percelen te staken en gestaakt te houden.

Daarnaast is ook een aantal keer beroep ingesteld bij de Rechtbank Noord Nederland. Hiervan is in 2023 slechts één zaak in 2023 door Rechtbank behandeld. De andere zaken staan gepland voor 2024. Het behandelde beroep ging over een proceskostenvergoeding en is zonder zitting afgedaan. Dit beroep is ongegrond verklaard. Er zijn 2 hoger beroep zaken behandeld bij de Raad van State. Een hoger beroep is ongegrond verklaard (bouwen) en het andere beroep is gegrond verklaard (gebruik rubberkorrels).

Inrichting gebonden milieutoezicht

Handhavingssituaties/dwangsommen

In 2023 is drie keer een last onder dwangsom opgelegd. Bij twee horecabedrijven als gevolg van het meermaals overtreden van de geluidsvoorschriften en bij een autogaragebedrijf als gevolg van (geluids)overlast door laad- en losactiviteiten. Tegen een opgelegde last onder dwangsom bij een horecabedrijf is een bezwaarschrift ingediend. Naar aanleiding van dit bezwaarschrift is de opgelegde last onder dwangsom ingetrokken. Er zijn geen dwangsommen verbeurd, omdat geen overtredingen meer zijn geconstateerd.

Handhaving	Aantal
Dwangsommen	3
Invorderingstrajecten	0
Bezwaren	1

In 2023 is de gemeente Leeuwarden halverwege het jaar overgestapt op een ander systeem voor het registreren van overlast meldingen. Uit het nieuwe systeem is het nog niet mogelijk om dezelfde gedetailleerde informatie te halen als het oude systeem. Daarom zijn de overlastmeldingen verwerkt in twee verschillende tabellen.

In totaal hebben we 204 overlast meldingen ontvangen in 2023. Deze meldingen hebben veelal betrekking op afval, geluidsoverlast vanuit horecagelegenheden, installaties van inrichtingen en geuroverlast door bakdampen. Naar aanleiding hiervan zijn 33 controletrajecten opgestart en zijn 56 controlebezoeken uitgevoerd.

Meldingen	Aantal (tot 1 juni 2023)
Geuroverlast bedrijven	18
Muzieklawaai bedrijven	4
Geluidsoverlast horeca	13
Laden en lossen bedrijven	5
Klachten over bedrijfsafval	15
Overlast evenementen	19
Industrielawaai (installaties)	7
Bodemvervuiling/verontreiniging	3
Totaal	84

Meldingen	Aantal (vanaf 1 juni t/m 31 december 2023)
Geluidsoverlast	84
Overig overlast openbare ruimte (geluid en geur)	21
Overig	8
Horeca en evenementen	7
Totaal	120

Na de melding volgt indien nodig een controle bij de betreffende inrichting en krijgt de melder een terugkoppeling over onze bevindingen en het vervolg. Controles worden regelmatig uitgevoerd buiten kantooruren omdat overlastsituaties juist dan plaatsvinden. Meldingen over geluidsoverlast van koelmotoren en warmtepompen zijn vaak complex en vergen veel meer tijd. Hierbij moet, al naar gelang de vraag en de weersomstandigheden, onder andere rekening worden gehouden met het niet gelijktijdig in werking zijn van installaties, zodat er verschillende geluidsniveaus kunnen optreden. Als gevolg hiervan zijn deze trajecten vaak lang, wat tot gevolg heeft dat het lastiger wordt om gezamenlijk tot een goede oplossing te komen.

5. FYSIEKE OPENBARE RUIMTE, BIJZONDERE WETTEN EN VEILIGHEID

In dit hoofdstuk staat de evaluatie van de werkzaamheden die in 2023 zijn uitgevoerd voor de beleidsvelden Fysieke openbare ruimte, Bijzondere wetten en Veiligheid.

Communicatie Handhaving

Voortdurend wordt aandacht besteed aan communicatie met burgers en/of bedrijven over toezicht en handhaving. Via X (voorheen Twitter) worden onder meer (handhavings-)acties aangekondigd en de resultaten daarvan bekend gemaakt. Sinds 2013 wordt door Handhaving gewerkt met een eigen Twitteraccount dat inmiddels ruim 4000 volgers heeft. Ook maakt Handhaving gebruik van Instagram. Hiermee wordt getracht een jonger publiek te bereiken. Inmiddels heeft Handhaving via dit medium zo'n 2300 volgers. Door met regelmaat berichten op Twitter en Instagram te plaatsen krijgen de burgers en/of bedrijven meer inzicht in het (handhavend) optreden van Handhaving. Verder zijn er met enige regelmaat informatiemiddagen, veelal in samenwerking met de politie, in de stad of in bepaalde wijken.

Prioritering

Handhaving houdt zich met een breed scala aan onderwerpen bezig. Zo wordt er ingezet op diverse aspecten in de fysieke openbare ruimte, zoals hondenoverlast, overlast met betrekking tot verkeer, afvaloverlast en bijvoorbeeld het illegaal gebruik van de openbare ruimte en het water. Tevens wordt er vanuit Handhaving ingezet op de veiligheid binnen de gemeente Leeuwarden. Met een dusdanig breed takenpakket moeten er prioriteiten worden gesteld en keuzes gemaakt. Wanneer aan één specifiek onderwerp prioriteit wordt gegeven, gaat dat ten koste van de inzet op andere onderwerpen. Sommige gevallen van prioritering zijn voorzienbaar, zoals bijvoorbeeld het project Goed Terecht in Leeuwarden (GTIL). Echter, andere zaken waaraan prioriteit dient te worden gegeven zijn niet voorzienbaar, zoals bijvoorbeeld demonstraties. De beschikbare capaciteit wordt maximaal ingezet, waardoor het niet zomaar mogelijk is om extra en/of andere werkzaamheden op te pakken. Bij excessen zijn uitzonderingen mogelijk, maar gaat dit - zoals gezegd - ten koste van de inzet op andere onderwerpen.

5.1 FYSIEKE OPENBARE RUIMTE

Hondenoverlast

Het is verboden om honden los te laten lopen (behalve in de losloopgebieden) en er geldt een opruimplicht voor uitwerpselen van honden. Ook mogen honden niet in speeltuinen, speelweiden en op stranden komen. Deze regels staan in de Algemene plaatselijke verordening (APV). De inzet van de eenheid Handhaving richt zich op verbetering van het naleefgedrag, met als resultaat een schonere stad (wijken en parken) en schonere dorpen. In 2023 zijn 22 waarschuwingen en 74 bekeuringen uitgeschreven met betrekking tot honden.

Gericht toezicht

De inzet op hondenoverlast vindt plaats naar aanleiding van meldingen, overleg (bijvoorbeeld met gemeentelijke beleidsafdeling en wijkpanels) en op grond van eigen bevindingen. Er wordt zowel in uniform als in burger gesurveilleerd.

In het jaar 2023 kwamen er 185 meldingen binnen over hondenoverlast.

Onderwerp	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Meldingen hondenpoep en loslopende honden	309	260	305	211	267	248	203	185

Locaties waar frequent meldingen over worden ontvangen, worden aangemerkt als 'hotspot'. Hier vindt vaker controle plaats om de gemelde overlast van loslopende honden en hondenpoep terug te dringen. In onderstaande tabel wordt aangegeven hoeveel processen verbaal er in 2023 zijn opgemaakt. De overtredingen vonden niet alleen plaats bij hotspots, maar ook elders in de gemeente. Er is sprake van een stijging van het aantal geconstateerde overtredingen.

Onderwerp	Aantal processen verbaal	Aantal waarschuwingen
Laten loslopen van de hond	69	19
Niet opruimen van uitwerpselen	1	2
Verblijven van honden in verboden gebied	4	1

Verkeer (Parkeercontrole, inclusief fietsverwijdering)

Leeuwarden kent betaald parkeren, parkeren voor vergunninghouders en blauwe zones. In deze gebieden wordt gesurveilleerd met als doel de naleving van wet- en regelgeving te verbeteren en de betalingsbereidheid te verhogen. Het zwaartepunt voor handhaving ligt in de binnenstad. Omdat de handhaving capaciteit beperkt is, wordt er in de wijken zonder parkeerregime en de dorpen in beginsel alleen inzet gepleegd naar aanleiding van meldingen of wanneer sprake is van een exces. Zo'n situatie heeft zich in 2023 niet voorgedaan. De wijkagent heeft in deze gebieden een grotere en belangrijke rol.

Ook het verwijderen van fietsen, de wegsleepregeling en de doorstroming van het verkeer vallen onder het handhavingsonderwerp Verkeer. Voor overtredingen zoals te snel rijden is uitsluitend de politie bevoegd. Dit jaarverslag ziet alleen op de gemeentelijke inzet.

Onderwerp	Aantal
Parkeermeldingen ontvangen door de eenheid Handhaving	2960
Aantal fiscale bekeuringen	7256
Aantal Mulder bekeuringen	5381
Aantal waarschuwingen autoluwe binnenstad	43
Aantal bekeuringen autoluwe binnenstad	198
Aantal bekeuringen fietsen in voetgangersgebied	11
Aantal Mulder bekeuringen voor stilstaand verkeer	147
Aantal weggesleepte auto's	14
Aantal verwijderde (en vernietigde) autowrakken	-
Aantal verwijderde fietsen	2424

Meldingen

In het jaar 2023 zijn er 2960 parkeermeldingen uit de hele gemeente ontvangen door de eenheid Handhaving. Het aantal meldingen is gestegen ten opzichte van 2022 (2319). Deze stijging kunnen wij niet verklaren, er is geen sprake van een bepaalde vorm van parkeeroverlast waarover significant meer meldingen zijn ontvangen. Ook is er geen sprake van een gebied waar meer meldingen met betrekking tot parkeeroverlast zijn ontvangen. Opvallende meldingen en trends worden altijd afgestemd met de afdeling Verkeer.

Scanvoertuig

De scanwagen is medio 2023 in gebruik genomen. Met het scanvoertuig kan efficiënter en intensiever worden gecontroleerd en hierdoor kan de betalingsbereidheid (het percentage dat parkkeerrechten voldoet) van parkeerrechten verhogen. Door onder andere software problemen hebben we het scanvoertuig nog niet volledig kunnen inzetten. Hier wordt vanuit verschillende disciplines hard aan gewerkt.

Fiscale- en Mulderbekeuringen

Fiscale bekeuringen hebben betrekking op het parkeren zonder dat verschuldigd parkeerrecht is voldaan. Alle overige parkeerovertredingen, zoals het parkeren buiten de vakken, het parkeren op een gehandicapten parkeerplaats, het parkeren zonder geldige parkeerschijf, het parkeren op de stoep of het parkeren op een vergunninghouderplaats zonder vergunning vallen onder de noemer 'Mulderbekeuringen'. Overigens vallen ook fietsen in het voetgangersgebied, geslotenverklaring, enz.) onder de noemer Mulderbekeuringen.

Wegsleepregeling

Binnen de gemeente Leeuwarden zijn 14 auto's weggesleept wegens hinderlijk parkeren, bijvoorbeeld omdat een in/uitrit werd geblokkeerd. Voordat wordt overgegaan tot slepen proberen de integraal handhavers eerst in contact te komen met de bestuurder van het voertuig met het verzoek om het voertuig te verplaatsen. In de meeste gevallen lukt dat. Het aantal weggesleepte voertuigen ligt in lijn met de voorgaande jaren.

Fietsen

In het jaar 2023 zijn 2424 (2022: 1342) fietsen verwijderd: 768 weesfietsen(2022: 420) en 1656 verkeerd gestalde fietsen (2022: 922). Er ligt een wens van het college om frequenter fietsen te verwijderen uit de binnenstad en het stationsgebied. Om aan deze wens te kunnen voldoen is in de tweede helft van 2023 de opslagcapaciteit uitgebreid en is de inzet geïntensiveerd. Ten opzichte van 2022 zijn hierdoor meer fietsen verwijderd.

Autoluwe binnenstad

Met de ambitie om de binnenstad van Leeuwarden aantrekkelijker en leefbaarder te maken, is de gemeente Leeuwarden in 2018 gestart met het autoluw maken van een gedeelte van de binnenstad. Met als doel verbetering van de leefbaarheid en verhoging van de kwaliteit van de openbare ruimte met meer ruimte voor voetgangers en fietsers.

Het noordwestelijk deel van de binnenstad is met ingang van 20 september 2021 autoluw gemaakt. Buiten venstertijden mogen motorvoertuigen daar alleen komen met ontheffing op kenteken. Dit verbod wordt gehandhaafd door de integraal handhavers. Daarnaast worden verkeersregelaars ingezet.

Uit het evaluatierapport van Royal Haskoning/DHV en uit gesprekken en bijeenkomsten met onder andere bewoners en ondernemers is gebleken dat met de hiervoor genoemde maatregelen het gewenste effect niet is bereikt. Uit deze evaluatie is de conclusie getrokken dat een autoluwe binnenstad alleen kan worden bereikt met sluitende handhaving. Dit is niet haalbaar met de inzet van integraal handhavers en verkeersregelaars. Daarom is besloten om camerahandhaving te gaan inzetten. Naar verwachting zal dit eind 2024 worden geëffectueerd.

In 2023 zijn er 43 waarschuwingen gegeven, waarvan 16 voor het parkeren zonder vergunning en 27 voor het inrijden van het autoluwe gebied zonder geldige vergunning. Er zijn 198 bekeuringen uitgeschreven.

Verkeerscamera Ruiterskwartier

Het aantal overtredingen geregistreerd door de camera op het Ruiterskwartier is ten opzichte van het voorgaande jaar nagenoeg gelijk gebleven.

Aantal geregistreerde overtredingen								
2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
3.763	3.231	4.951	3.553	3.883	3.026	3.189	3569	3530

Afval

Het toezicht en de handhaving op het gebied van afval richt zich op naleving van de Afvalstoffenverordening. De nadruk ligt daarbij op verminderen van de bijzet van huishoudelijk afval en het dumpen van grofvuil. Hierop is in 2023 grotendeels regulier inzet op gepleegd.

Onderwerp	Aantal
Meldingen over afval	2129
Spoedeisende bestuursdwang	1248
Bekeuringen voor bijzet/dumping	0 (door overgang naar bestuurlijke afhandeling)
Bekeuringen voor het inzamelen van afval zonder vergunning	0
Bekeuringen voor het doorzoeken van afvalstoffen	4

In het jaar 2023 zijn 2129 meldingen ontvangen over afval. Het aantal meldingen is toegenomen ten opzichte van 2022. Locaties waarover veel melding wordt gemaakt merken we aan als hotspot. Deze locaties krijgen extra aandacht. In 2023 is net als in 2022 extra capaciteit beschikbaar gesteld voor handhaving. Deze extra capaciteit is met name ingezet op handhaving op de hotspots.

In 2023 is 1248 keer een besluit last onder bestuursdwang opgelegd met betrekking tot illegale bijzet van huishoudelijk afval. Er is 272 keer bezwaar aangetekend en 1 beroep ingesteld bij de rechtbank. Meldingen over dumpingen van grofvuil zijn door handhaving in samenwerking met Omrin en de buitendienst aangepakt. Bij dumpingen van grofvuil is het vaak niet mogelijk om een overtreder aan te wijzen en sanctionerend op te treden. De inzet is er op gericht om de het grofvuil zo snel mogelijk uit de openbare ruimte te verwijderen, zodat kan worden voorkomen dat er nog meer grofvuil wordt bijgeplaatst.

Ligplaatsen

In Leeuwarden mag een vaartuig alleen worden aangelegd op een aangewezen locaties. Er is een groeiend aantal vaartuigen in openbaar (vaar)water dat ligt op een locaties waar dat niet is toegestaan. Dit past in de trend dat steeds meer mensen een (kleine) boot aanschaffen. Ook zien we groeiend aantal dak- en thuislozen dat op een vaartuig verblijft.

We houden actief toezicht op het naleven van deze regels en treden daarnaast handhavend op naar aanleiding van meldingen. Gelet op de schaarse capaciteit moeten wij onze inzet scherp prioriteren. De

prioriteit ligt bij de wateren in de stad, hierdoor is minder capaciteit beschikbaar voor het buitengebied. In 2023 zijn 62 meldingen binnengekomen over vaartuigen.

Omdat de eigenaar van een vaartuig vaak niet bekend is, wordt in bijna alle gevallen direct een last onder bestuursdwang opgelegd. In de last onder bestuursdwang wordt aangegeven dat wanneer de overtreding voor een bepaalde datum niet wordt beëindigd, het vaartuig door de gemeente uit het water wordt gehaald en in bewaring genomen. De eigenaar kan het vaartuig terugkrijgen als hij de kosten hiervan betaald. Als het vaartuig binnen een bepaalde termijn niet wordt opgehaald, wordt het vernietigd. In 2023 zijn er 37 casussen opgepakt.

Wanneer een woonschip niet meer voldoet aan de eisen zoals gesteld in de Welstandnota ligplaatsen schepen kan een ligplaatsvergunning worden ingetrokken. Om te beoordelen of een woonschip voldoet aan de welstandeisen wordt gebruik gemaakt van de expertise van Hûs en Hiem. In 2023 zijn 2 eigenaren van woonschepen aangeschreven, omdat de staat van hun schip onvoldoende was. De eigenaren hebben een termijn gekregen om gebreken aan hun woonschip te herstellen. Wanneer de eigenaren hier niet aan gaan voldoen kan de ligplaatsvergunning worden ingetrokken.

Onderwerp	Aantal
Opgepakte casussen illegaal aanleggen	37

Toezicht openbare ruimte

Toezicht en handhaving in de openbare ruimte heeft tot doel (potentieel) gevaarlijke en ontsierende situaties in de openbare ruimte te voorkomen of te beëindigen. Hiermee blijft de openbare ruimte schoon, heel en veilig. De binnenstad van Leeuwarden, het stationsgebied, de Schrans en het Vliet hebben hierbij prioriteit. Onder toezicht en handhaving openbare ruimte vallen onderwerpen als reclame, het parkeren van aanhangers en caravans, graffiti en gebruik van openbare grond.

Onderwerp	Aantal
Niet-vergunde reclame	4
Meldingen gebruik openbare grond	600

Reclame

Losse reclameborden en uitstallingsregels

Door handhavers wordt actief opgetreden wanneer uitstallingen en spandoeken niet in overeenstemming met de regels in de openbare ruimte staan of hangen. De meeste overtredingen worden na een informeren gesprek of een waarschuwingsbrief ongedaan gemaakt. Daarom is het in geen van de gevallen nodig geweest om sanctionerend op te treden.

Niet-vergunde reclame

In 2023 is in 4 gevallen niet-vergunde reclame aangetroffen. In 3 gevallen is de reclame verwijderd na een gesprek met de overtreder. In de vierde kwestie heeft de overtreder de reclame verwijderd na een schriftelijke waarschuwing. Daarnaast zijn met de buitendienst meerdere schouwronde gehouden en zijn tientallen borden verwijderd.

Graffiti

Er zijn 142 meldingen over graffiti ontvangen. Daarnaast heeft de eenheid Handhaving 8 keer graffiti geconstateerd. Deze meldingen worden doorgezet naar de buitendienst en/of een gespecialiseerd schoonmaakbedrijf zodat de graffiti zo snel mogelijk kan worden verwijderd. In geen van deze gevallen heeft de melding geleid tot handhavend optreden, omdat de overtreder niet te achterhalen was.

Gebruik openbare grond

Toezicht en handhaving openbare ruimte richt zich ook op ongewenst gebruik van de openbare ruimte. Dit betreft onder meer het plaatsen van campers, autowrakken aanhangers op de weg en wildkamperen. Aanhangers en kampeervoertuigen mogen niet langer dan 3 dagen aaneengesloten op de weg staan en het is niet toegestaan om te kamperen buiten aangewezen kampeerterreinen. In 2023 zijn hierover ruim 600 meldingen binnengekomen. Een groot deel van deze meldingen is opgelost na een gesprek met de overtreder. In een klein aantal gevallen was het nodig om handhavend op te treden.

In 2023 zijn 3 formele waarschuwingen afgegeven en is 15 keer handhavend opgetreden.

Hierbij zijn 6 aanhangwagens, 2 tenten, 6 auto's, 4 scooters en/of fietsen en 1 caravan verwijderd uit de openbare ruimte.

Groen/bomen

Om kaalslag en kappen zonder vergunning tegen te gaan, is voor het kappen van 10 of meer bomen een kapvergunning nodig. Bij grootschalige projecten bestaat de verplichting om te herplanten. In het jaar 2023 zijn 9 herplantverplichtingen gecontroleerd. In al deze gevallen werd aan de herplantplicht voldaan. Verder legt toezicht en handhaving zich ook toe op de controle van illegale kapactiviteiten en excessief overhangend groen. In 2023 is 3 keer ingezet op excessief overhangend groen. Na aanschrijving zijn deze zaken opgelost.

Onderwerp	Aantal
Controles herplantverplichting	9
Controles illegale kap en excessief overhangend groen	3

Markt en standplaatsen

Leeuwarden kent diverse week- en jaarmarkten, op verschillende plaatsen in de gemeente. Handhaving is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op de naleving van de artikelen in de APV die hierop betrekking hebben. De stichting Marktbeheer is verantwoordelijk voor het organiseren van de markt en houdt er toezicht op dat ondernemers zich aan de geldende regels houden.

5.2 BIJZONDERE WETTEN

Prostitutiebedrijven

Het prostitutieteam van de gemeente Leeuwarden controleert de seksinrichtingen in de gemeente Leeuwarden. De integraal handhavers van de eenheid Handhaving maken onderdeel uit van dit team. In 2023 waren zeven inrichtingen (vijf raambedrijven, één massagesalon en één videotheek) in het bezit van een exploitatievergunning seksinrichtingen. Er wordt periodiek gecontroleerd of de vergunde seksinrichtingen voldoen aan de voorwaarden die zijn gesteld in de exploitatievergunning seksinrichtingen. In 2023 zijn er in totaal 17 controles bij de seksinrichtingen uitgevoerd. Bij twee seksinrichtingen is er geconstateerd dat er geen beheerder aanwezig was. Hiervoor zijn twee bestuurlijke maatregelen opgelegd. De papieren bescheiden van 122 sekswerkers zijn gecontroleerd. Er wordt gecontroleerd of de sekswerker met een inschrijving in het handelsregister van de Kamer van Koophandel staat geregistreerd en in het bezit is van een BSN-nummer. Er zijn geen onregelmatigheden aangetroffen.

Periodiek wordt er in de gemeente Leeuwarden een integrale prostitutiecontrole gehouden. Het integrale prostitutieteam bestaat uit toezichthouders van de gemeente Leeuwarden en teamleden van het Team Migratiecriminaliteit en Mensenhandel (TMM) van de politie. Een integrale controle kan ook in het bijzijn van een prostitutie maatschappelijk werker van het team Prostitutie en Mensenhandel van Fier worden verricht. Het doel van een prostitutie maatschappelijk werker bij de controle is om op een laagdrempelige manier contact te maken en te ondersteunen als een prostituee tijdens (of na) de controle aangeeft, dat hij of zij problemen ervaart en aangeeft die graag te willen oplossen.

Bij de prostitutiecontroles is eenentwintig keer vastgesteld dat zonder vergunning prostitutie werd aangeboden. Hierbij zijn zeventien verschillende adressen bezocht (enkele dus vaker). Er zijn tijdens deze controles 34 prostituees en vijf betrokkenen met tien verschillende nationaliteiten aangetroffen. Met betrokkene wordt volgens de verklaring van de prostituee de vriend, chauffeur etcetera bedoeld. Acht prostituees werkten vanuit een appartement gehuurd via Airbnb of booking.com of een hotel. Zesentwintig prostituees werkten vanuit een woning. De nationaliteiten van de prostituees waren Nederlandse (2), Bulgaarse (2), Chinese (2), Roemeense (6), Braziliaanse (7), Dominicaanse (3), Colombiaanse (5), Ecuadoraanse (1), Venezolaanse (3) en Thaise (3). Van de vijf betrokkenen was de nationaliteit Roemeense (4) en Colombiaanse (1). Alleen de vier Nederlandse prostituees beschikten over een BSN-nummer.

Er zijn in totaal 33 bestuurlijke maatregelen opgelegd aan overtreders. Een overtreder kan een sekswerker zijn die niet in het bezit is van een BSN-nummer of een pandeigenaar en/of bewoner die een seksinrichting in zijn woning (gedeeltelijk) faciliteert (geld ontvangt voor de verhuur van (een werkruimte in) de woning).

Uiteindelijk zijn er negen voornemens om een last onder dwangsom op te leggen verstuurd en zijn er ook negen lasten onder dwangsom opgelegd. Er zijn drie dwangsommen verbeurd (totaalbedrag € 10.500,-) . Hiervoor zijn drie kennisgevingen, twee voornemens om een invorderingsbeschikking op te leggen en uiteindelijk twee invorderingsbeschikkingen opgelegd. Vijf voornemens om een last onder bestuursdwang (een tijdelijke sluiting van de woning) toe te passen. Drie maal is in 2023 een last onder bestuursdwang toegepast. De last onder bestuursdwang betrof 3 tijdelijke sluitingen van woningen die als seksinrichting werd gebruikt, 2 voor de duur van zes maanden en 1 sluiting voor de duur van negen maanden.

In 2023 heeft de politie vier verdachten van mensenhandel aangehouden. Door de politie zijn er zeven vrouwen (slachtoffers) uit de prostitutie gehaald. Deze zaken worden strafrechtelijk opgepakt.

Discotheken, uitgaansgelegenheden en cafés

Gemeente Leeuwarden heeft circa 88 discotheken/uitgaansgelegenheden en cafés. De doelstelling is dat alle discotheken in het bezit moeten zijn van een geldige alcoholvergunning (voorheen drank- en horecavergunning) en dat er geen verkoop plaatsvindt aan jongeren jonger dan 18 jaar.

In 2023 zijn er 28 preventieve en 27 leeftijdscntroles uitgevoerd. Bij 7 overtreeders is een bestuurlijke maatregel opgelegd, 6 waarschuwingsbrieven, en 1 keer een last onder dwangsom opgelegd.

Onderwerp	Aantal controles	Aantal overtreddingen
Controles discotheken, uitgaansgelegenheden en cafés	55	7

Coffeeshops

In 2023 heeft de gemeente Leeuwarden voor twaalf coffeeshops een gedoogverklaring afgegeven.

Coffeeshops moeten voldoen aan de AHOJG-criteria (geen affichering; geen harddrugs; geen overlast; geen verkoop aan jeugdigen onder de 18 jaar en hoeveelheden per transactie kleiner dan 5 gram) en aan de voorwaarden gesteld in de exploitatievergunning en gedoogverklaring.

De 12 coffeeshops zijn ieder drie keer gecontroleerd. In totaal zijn 36 controles uitgevoerd. Bij één controle is er in december 2023 een overtreding geconstateerd waarvoor in 2024 een bestuurlijke maatregel is opgelegd, namelijk een last onder bestuursdwang (sluiting voor een maand).

Onderwerp	Aantal controles	Aantal overtreddingen
Controles coffeeshops op gedoogverklaring en exploitatievergunning	36	1

Theehuizen en cafetaria's

Leeuwarden heeft circa 68 theehuizen en cafetaria's. Bij de controles wordt gekeken of de bedrijven beschikken over een geldige alcoholvergunning of exploitatievergunning. Daarnaast moet tijdens de openingsuren altijd een leidinggevende aanwezig zijn en mag er geen alcohol worden geschonken aan minderjarigen. In 2023 hebben handhavers van de gemeente Leeuwarden 5 preventieve en 15 leeftijdscntroles uitgevoerd bij cafetaria's. Bij 14 overtreeders is een bestuurlijke maatregel opgelegd namelijk 8 waarschuwingsbrieven, 3 keer een last onder dwangsom en 3 keer een invorderingsbeschikking opgelegd.

Onderwerp	Aantal controles	Aantal overtreddingen
Controles theehuizen en cafetaria's	20	14

Supermarkten en niet- vergunningplichtige bedrijven

Leeuwarden heeft 37 supermarkten/niet-vergunningplichtige bedrijven. Niet-vergunningplichtige bedrijven zijn onder andere bezorgbedrijven, internetwinkels, videotheken etc. Ook bij deze bedrijven werd gecontroleerd of de Alcoholwet en de Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden worden nageleefd. Er zijn 36 supermarkten/niet-vergunningplichtige bedrijven gecontroleerd. Hierbij is 1 overtreding geconstateerd. Bij 1 overtreder is een bestuurlijke maatregel opgelegd, namelijk een waarschuwingsbrief. De supermarkten vragen naar de ID van jongeren tot 25 jaar. Hierdoor proberen ze te voorkomen dat er alcohol wordt verkocht aan jongeren onder de 18 jaar. Bij twijfel over de leeftijd, hebben handhavers de jongeren om hun ID gevraagd.

Onderwerp	Aantal controles	Aantal overtreddingen
Controles supermarkten op de Alcoholwet en Algemene Plaatselijke Verordening Leeuwarden	36	1

Wijk- en dorpshuizen en sportkantines

Er zijn in Leeuwarden circa 125 jeugdhonken, wijk- en dorpshuizen en sportkantines. De doelstelling is dat alle wijk- en dorpshuizen in het bezit zijn van een geldige alcoholvergunning en dat er geen alcohol wordt verkocht aan minderjarigen. In 2023 hebben handhavers van de gemeente Leeuwarden 16 preventieve en 16 leeftijdscntroles uitgevoerd. Bij 4 overtreeders is een bestuurlijke maatregel opgelegd, namelijk 4 waarschuwingsbrieven.

Onderwerp	Aantal controles	Aantal overtredingen
Controles wijk- en dorpshuizen en sportkantines	32	4

Slijterijen

De gemeente Leeuwarden heeft 23 slijterijen. De doelstelling is het bevorderen van de naleving van regels van de Alcoholwet. De slijterijen moeten beschikken over een geldige alcoholvergunning, tijdens openingstijden moet er altijd een leidinggevende aanwezig zijn en er mag geen alcohol worden verstrekt aan minderjarigen. In 2023 hebben handhavers van de gemeente Leeuwarden 46 leeftijd- en preventieve controles uitgevoerd. Het gaat dan om 23 preventieve en tevens 23 leeftijdscontroles. Bij 5 overtreders is een bestuurlijke maatregel opgelegd, namelijk 4 waarschuwingsbrieven en 1 keer een last onder dwangsom opgelegd.

Onderwerp	Aantal controles	Aantal overtredingen
Leeftijd- en preventieve controles slijterijen	46	5

Horeca (overig)

Onder deze categorie vallen de restaurants, hotels, de kookstudio's, etc. Het gaat hierbij om 238 horecabedrijven. Hier waren op jaarbasis 70 preventieve en leeftijdscontroles uitgevoerd. Het gaat dan om een controle op het hebben van een geldige alcoholvergunning of exploitatievergunning, het aanwezig zijn van een leidinggevende in het bedrijf volgens de vergunning en toezicht houden opdat er niet alcohol wordt verstrekt aan minderjarigen. In 2023 hebben handhavers van de gemeente Leeuwarden 50 preventieve en 20 leeftijdscontroles uitgevoerd. Bij 20 overtreders is een bestuurlijke maatregel opgelegd, namelijk 20 waarschuwingsbrieven

Onderwerp	Aantal controles	Aantal overtredingen
Controles horeca (overig)	70	20

5.3 VEILIGHEID

De kaders van het veiligheidsbeleid zijn vastgelegd in de Veiligheidsagenda 2023-2026 en het geïntegreerde uitvoeringsprogramma van 2023-2024. Dit programma beschrijft op detailniveau welke activiteiten uitgevoerd worden om de gemeente Leeuwarden veiliger te maken.

Wanneer er inzet vanuit de eenheid Handhaving noodzakelijk is, wordt dit opgenomen in het Handhavingsuitvoeringsprogramma. In 2023 hebben de handhavers een buitengewoon grote rol gehad in het toezicht en handhaving bij betogingen en in de Prinsentuin. In hoofdstuk 2 is de inzet bij personen met onbegrepen gedrag en zonder vaste woon- of verblijfplaats reeds beschreven. Ook de inzet op ondermijning, toezichtmodel binnenstad en inzet in de Vlietzone en Leeuwarden Oost vallen onder de noemer Veiligheid. Naast deze onderwerpen vallen cameratoezicht, overlastgevende jeugdgroepen en het Digital opkopersregister (DOR) ook onder Veiligheid. Die onderwerpen worden hieronder toegelicht.

Betogingen

In het jaar 2023 heeft wederom een groot aantal betogingen plaatsgevonden, waaronder diverse boerenacties, acties van extinction rebellion en in het najaar meerdere Pro-Palestina betogingen. Om een goed en ordentelijk verloop te kunnen waarborgen is hiervoor (vaak op het laatste moment) de nodige capaciteit ingezet. Bij betogingen wordt integraal samengewerkt door gemeente, politie, hulpverleners en in de meeste gevallen ook met de organisatie. Doel van de samenwerking is het waarborgen van de veiligheid, crowdmanagement en crowdcontrol bij het uitoefenen van dit grondrecht.

Toezichtmodel binnenstad

Het Toezichtmodel Binnenstad Leeuwarden is een samenwerkingsverband tussen politie, gemeente (eenheid Handhaving), beveiligingsbedrijf Trigion en de openbare vervoersbedrijven. Het doel van de het toezichtmodel is het verbeteren van de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de stad door het terugdringen van overlast en criminaliteit. Het Toezicht model is al jaren een constante factor ten aanzien van de surveillance in de binnenstad.

Naast de reguliere werkzaamheden; overlast gevende personen, jeugdoverlast en verkeersexcessen, is in 2023 veel aandacht uitgegaan naar overlast door een aantal personen die veel winkeldiefstallen pleegden. De inzet heeft ertoe geleid dat de overlast door deze personen is weggenomen.

De binnenstad van Leeuwarden is al enige jaren aangewezen als veiligheidsrisicogebied. In december 2023 is dit veiligheidsrisicogebied uitgebreid met de wijken Indische buurt en Welgelegen (Vlietzone). In dit kader

hebben in 2023 verschillende preventief fouilleer acties plaatsgevonden. Bij deze controles werd nauw samengewerkt tussen politie en de eenheid Handhaving.

In 2023 hebben boa's verscheidene aan- en staande houdingen verricht in de binnenstad. Bij fouillering (identiteits-, veiligheids- en vervoersfouillering) zijn wapens aangetroffen. Door handhaving is in 2023 twee keer een vuurwapen aangetroffen en zijn 34 steekwapens in beslag genomen. Deze situaties hebben zich allen voorgedaan in het veiligheidsrisicogebied.

In 2023 zijn door Handhaving 33 gebiedsverboden uitgereikt aan personen die overlast veroorzaakten in de binnenstad door de eenheid Handhaving. De overige gebiedsverboden (4) zijn uitgereikt door de politie.

Cameratoezicht

Het cameratoezicht vindt regulier plaats tijdens de uitgaansnachten. Daarnaast is cameratoezicht incidenteel ingezet bij risicovolle situaties, waaronder demonstratie, verwachte ongeregelde heden of grote drukte in de binnenstad en evenementen. Door het inzetten van cameratoezicht beschikken we over extra ogen en kunnen we (dreigende) incidenten en/of verstoringen van de openbare orde vroegtijdig signaleren en hier adequaat op handelen.

Overlastgevende jeugdgroepen

Ieder jaar wordt de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen geregistreerd vanuit de gemeentelijke Taskforce Jeugdoverlast. Vanuit dit gremium wordt de inzet vanuit de eenheid Handhaving, waaronder de Straatcoaches bepaald. De inzet op locaties wordt mede bepaald door de aard, omvang en hoeveelheid meldingen die bij het Meldpunt Overlast binnenkomen. Het aantal meldingen van jeugdoverlast bleef relatief hoog aangezien de acceptatie/tolerantie van overlast is afgenomen. Parken, winkelcentra, schoolpleinen en voetbalkooien waren de meest voorkomende ontmoetingsplekken voor de jeugd. Op deze locaties was dan ook sprake van een toename van overlast. Daarom is hier door de Taskforce Jeugdoverlast flink op ingezet. Hierbij zijn ook de ouders van overlastgevende jongeren aangeschreven en hebben de wijkagent en straatcoaches huisbezoeken uitgevoerd.

Straatcoaches

De Straatcoaches bezoeken wekelijks de plekken waar jongeren verblijven. In 2023 zijn 6242 verslagleggingen in de vorm van waarnemingen van gemaakt. Daarvan kregen er 310 het stempel 'Niet OK' (19 sancties, 18 schriftelijke waarschuwingen en 273 overige). Een waarneming kan betrekking hebben op een vervuilde locatie of vernielingen, maar kan ook betrekking hebben op het gedrag van de aangetroffen jeugd niet oké was. In een aantal gevallen werd opvolging gegeven aan meldingen van overlast. De melders hebben in alle gevallen een reactie gekregen op de melding.

Straatcoaches gebruiken ook instrumenten als een HALT-verwijzing en een zorgmelding bij Veilig Thuis. HALT verwijzingen kunnen een bekeuring deels vervangen. Veilig Thuis meldingen worden gedaan bij ernstige zorgen om de jeugdige en/of (zwaar) middelengebruik.

Ook hebben de straatcoaches vaker dan voorheen huisbezoeken gebracht. Ze gaan daarbij in gesprek met de jeugdige en de ouders. In enkele gevallen vonden deze bezoeken plaats samen met een wijkagent of jongerenwerker. In 2023 zijn 4 HALT-verwijzingen en 4 meldingen bij Veilig Thuis gedaan.

In 2023 is vanuit het programma Leeuwarden Oost en Preventie met Gezag veel aandacht uitgegaan naar jeugdgroepen. Straatcoaches waren niet alleen op straat aanwezig, maar ook in buurthuizen, jeugdhonken en bij activiteiten in wijken. Hierbij werd intensief samengewerkt met ketenpartners.

In 2023 is 3 keer een pop-up bureau georganiseerd. Een pop-up bureau is een laagdrempelige manier om buurtbewoners te ontmoeten en zichtbaar aanwezig te zijn in de wijk. Buurtbewoners kunnen hier vragen stellen, melding maken of gewoon even een praatje maken met de boa's en straatcoaches. De politie sluit hier meestal bij aan. In 2023 hebben pop-up bureaus georganiseerd in Bilgaard, Vrijheidswijk en Valeriuskwartier.

Algemeen toezicht

Het algemeen toezicht vindt plaats in de gehele gemeente, overdag en in de avond. Algemeen toezicht omvat meerdere handhavingsonderwerpen. Hierbij kan worden gedacht aan gerichte controles op met JVZ besproken prioriteiten, zoals demonstraties en ondermijning.

In 2023 hebben we extra toezicht gehouden in het Weazegebied. Deze controles zijn gericht op het terugdring van overlast in dit gebied door drugsgebruik en -handel. Deze inzet komt bovenop de inzet vanuit Toezicht model binnenstad. Daarnaast is gecontroleerd op het (te vroeg) afsteken van vuurwerk.

Toezicht handelaren tweedehands goederen

Het toezicht op de registerplicht voor handelaren in tweedehands goederen beoogt de naleving van de geldende wet- en regelgeving door handelaren, met als doel de afzetmarkt voor gestolen goederen te verkleinen. De bestuurlijke maatregel die hiervoor is opgesteld moet bijdragen aan de bestrijding van dader- en gelegenheidsstructuren ten aanzien van high-impact-crime en ondermijnende criminaliteit.

In 2023 zijn 39 controles uitgevoerd bij handelaren in tweedehands goederen. Daarbij is toezicht gehouden op de registerplicht, beter bekend als Digitaal Opkopers Register (DOR). In 11 gevallen voldeed de registratie niet.

Toezicht wedstrijden Cambuur

Cambuur speelde het seizoen 2022-2023 in de Eredivisie. De tweede helft van 2023 was Cambuur actief in de Eerste divisie. De wedstrijden van Cambuur trekken veel publiek. Vanuit handhaving is extra ingezet op parkeercontroles in de wijken die rond het stadion liggen om overlast te voorkomen en is daar waar nodig ondersteuning verleend bij het begeleiden van verkeersstromen. Vanaf het begin van het dit seizoen zijn weer uitsupporters welkom. Extra maatregelen, zowel preventief als repressief, zijn getroffen om de uitsupporters te kunnen ontvangen. Dit vraagt veel inspanningen en extra kosten van alle betrokken partijen. Deze zijn ook noodzakelijk gebleken aangezien bij vele thuiswedstrijden is geprobeerd om de vertrekkende uitsupporters te belagen/bekogelen. Handhaving zet vooral straatcoaches rondom het stadion in om te voorkomen dat jongeren/relschoppers de openbare orde verstoren.